

«Det nytter ikke å si ifra, de gjør ikke noe uansett»

Hva kan barnehagelæreren gjøre for å skape et psykososialt miljø som forebygger mobbing i barnehagen?

Navn: Mona Mathilde Mortensen Trotland
[kandidatnummer: 1033]

Bacheloroppgave
[BDBAC4900]

Trondheim, mai 2019.

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innhold

1. Innledning.....	2
1.1 Begrunnelse for valg av tema.	2
1.2 Problemstilling	3
1.3 Oppgavens disposisjon	3
2. Teori	4
2.1 Mobbing	4
2.2 Psykososialt miljø.....	6
2.3 Hva sier lovverket om mobbing i barnehage?	7
2.4 Forebygging av mobbing i barnehage	8
3. Metode.....	10
3.1 Valg av metode.....	11
3.2 Informantene	11
3.3 Prosedyre	12
3.4 Intervju	12
3.5 Metodekritikk	13
3.6 Analyse.....	14
3.7 Etske retningslinjer.....	14
4. Resultat og drøfting av mine funn	14
4.1 Personalets tanker om mobbing i barnehagen	15
4.2 Det psykososiale miljøet påvirkningsevne i forhold til forebygging av mobbing.....	16
4.3 Kompetanse blant personalet og voksenrollen i barnehagen i kampen mot mobbing.....	17
4.4 Tiltak for å forebygge mobbing i barnehagen	20
4.5 Personalets arbeid med barna for å forebygge mobbing	22
5. Oppsummering og konklusjon	23
6. Litteraturliste	26
7. Vedlegg	29
7.1 Vedlegg 1 – Intervjuguide, barnehagelærer.	29
7.2 Vedlegg 2 – Intervjuguide, fagperson.	30
7.3 Vedlegg 3 – Informasjon og samtykkeskjema.	32
7.4 Vedlegg 4 – Referat fra intervju 1, barnehagelærer.	34
7.5 Vedlegg 5 – Referat fra intervju 2, barnehagelærer.	38
7.6 Vedlegg 6 – Referat fra intervju 3, fagperson.	42
7.7 Vedlegg 7 – Handlingsplan mot mobbing i Bærumsbarnehagen	49

1. Innledning

1.1 Begrunnelse for valg av tema.

I tiden rundt at jeg skulle begynne å tenke ut tema for min bacheloroppgave, leste jeg boken “Odin, en mors kamp for sin sønn” av Katrine Olsen Gillerdalen. I boken er Odin sitert med en uttalelse han sa flere ganger; “Det nytter ikke å si ifra, de gjør ikke noe uansett” (Gillerdalen, 2015, s. 54). Dette var et sitat som stakk dypt i meg. Jeg tenkte på alle årene jeg hadde jobbet i barnehage og om noen barn har forsøkt å fortelle meg at de ikke har det bra, uten at jeg har reagert på det eller tatt tak i det.

Fenomenet mobbing er et stort og komplekst tema, som man mest sannsynlig aldri vil bli helt kvitt i samfunnet men jeg håper at jeg kan bidra til at flere blir oppmerksom på dette gjennom å sette søkelys på temaet i min bacheloroppgave. Jeg ønsker å finne ut hva barnehagelærere kan gjøre for å forebygge mobbing i barnehagen og har valgt å konsentrere meg om det psykososiale miljøet på barnehagen. Å oppdage mobbing allerede på barnehagen er utfordrende og har tidligere vært et «ikke» tema. I de senere årene er det kommet frem at mobbing faktisk starter allerede i barnehagen, og regjeringen satte søkelys på mobbing i 2002, da de publiserte *Manifest mot mobbing*. *Manifest mot mobbing* er et forpliktende samarbeid mellom Regjeringen, KS, Utdanningsforbundet og Foreldreutvalget, som skal sikre et godt lærings- og oppvekstmiljø for barn og unge. I starten var manifestet rettet mot skolen, men etter hvert ble også barnehagene inkludert. Fra 2002 – 2014 har *Manifest mot mobbing* blitt evaluert og fornyet flere ganger, før de i 2016 utarbeidet *Partnerskap mot mobbing* som en videreføring av *Manifest mot mobbing*. *Partnerskap mot mobbing* er en femårig avtale hvor partene arbeider for nulltoleranse mot mobbing. Den største endringen mellom *Manifest mot mobbing* og *Partnerskap mot mobbing* er at den nå er gjeldene for både kommunale og private barnehager. Organisasjonene som er en del av partnerskapet er; Regjeringen, Sametinget, Utdanningsforbundet, Foreldreutvalget for grunnopplæringen, Foreldreutvalget for barnehager, Fagforbundet, KS, Skolens landsforbund, Skolelederforbundet, Elevorganisasjonen, Norsk Lektorlag, Private Barnehagers Landsforbund og Kristne Friskolers Forbund på vegne av friskolene (Regjeringen, 2016).

Mobbing er sentralt problem i dagens samfunn og selv Hans majestetiske Kong Harald nevnte dette temaet i sin nyttårstale i 2018. Han snakket om det å omtale hverandre med respekt og hvordan vi burde oppføre oss mot hverandre. «Akkurat ditt smil kan gjøre en forskjell for et menneske du møter på gaten. Akkurat ditt vennlige ord kan skape en bedre hverdag for en annen. Akkurat din omtanke kan utløse nye gode handlinger» (Nrk.no, 2018, 00:30). I talen oppfordret han de voksne til å være gode

rollemodeller for de yngre som vokser opp. Vi må vise hvordan vi skal opptre med andre og for andre, vi er ansvarlige for å fremme andre mennesker fremfor å omtale andre negativt, vi må være gode forbilder for de som kommer etter oss. Gjennom å handle etter kongens nyttårstale vil vi være med å forebygge at mobbing skjer, både i barnehage, skole og i arbeidslivet.

Vi som jobber i barnehage er pålagt å handle igjennom føringene som ligger i Rammeplan for barnehage hvor det står «Personalet skal forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestengning, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 23). Jeg håper at gjennom å skrive en bacheloroppgave rundt temaet mobbing, vil jeg bli bedre rustet til å møte disse utfordringene i min fremtidige jobb som barnehagelærer.

1.2 Problemstilling

Formålet mitt med denne oppgaven er å finne svar på hvordan barnehagelærerne jobber for å forebygge mobbing i barnehagen. Jeg har valgt å fokusere mest på faktorene som kommer inn under det psykososiale miljøet i barnehagen. På bakgrunn av dette har jeg valgt problemstillingen:

«Hva kan barnehagelæreren gjøre for å skape et psykososialt miljø som forebygger mobbing i barnehagen?»

1.3 Oppgavens disposisjon

Jeg har valgt å bygge opp oppgaven i kapitler, hvor jeg har ulike undertitler til hvert kapittel. I kapittel 2 tar jeg for meg teori som er relevant i forhold til min problemstilling. Begrepene mobbing og det psykososiale miljøet er sentrale og legger føringen for oppgaven. Videre kommer jeg inn på hva lovverket sier i forhold til mobbing i barnehagen, før jeg avslutter med teori rundt hvordan man kan forebygge mobbing i barnehagen.

I kapittel 3 beskriver jeg hvilken metode jeg har valgt å bruke for å finne svar på min problemstilling. Jeg begynner med å redegjøre om hvorfor jeg har valgt den metoden jeg har, før jeg presenterer mine informanter og hvorfor jeg valgte de som informanter. Så kommer jeg inn på hvilken prosedyre jeg benyttet for å komme i kontakt med mine informanter og hvordan intervjuene ble gjennomført. Videre kommer jeg inn på metodekritikk i forhold til min valgte metode og hvordan jeg har jobbet for å

analysere mine funn. Jeg avslutter med å skrive litt om de etiske retningslinjene jeg har tatt hensyn til underveis i min oppgave.

I kapittel 4 presenterer jeg mine funn og drøfter mine funn opp imot relevant teori. Jeg begynner med å se på personalets tanker rundt temaet mobbing i barnehagen, før jeg går inn på hvordan det psykososiale miljøet kan være med å forebygge mobbing. Videre ser jeg på personalets kompetanse og voksenrollen i forhold til forebygging av mobbing, før jeg til slutt skriver om tiltakene og personalets arbeid med barna for å forebygge mobbing i barnehagen.

I kapittel 5 har jeg en kort oppsummering og en konklusjon over hva jeg har funnet ut gjennom mitt arbeid med denne oppgaven.

2. Teori

2.1 Mobbing

Det finnes ulike definisjoner på hva mobbing er, men det som gjentar seg i de fleste definisjonene er at det er snakk om gjentatte negative hendelser overfor en person. Dette kan både være fra enkeltpersoner eller fra en gruppe personer. Det handler også om å såre eller skade en annen person. En av de fremste mobbeforskerne i Norge og Skandinavia, Dan Olweus har definert mobbing slik;

En person er mobbet eller plaget når han eller hun, gjentatte ganger og over en viss tid, blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere andre personer... den som blir utsatt for de negative handlingene, har vanligvis ikke så lett for å forsvare seg og er ofte litt hjelpeløs overfor den eller de som plager ham eller henne (Olweus, 1992b:17-18) (Helgesen, 2014, s.21).

I barnehagen brukes ordet erting, mer enn ordet mobbing. Dette kan skyldes at erting virker mer uskyldig enn mobbing. Tidligere mente man at mobbing ikke foregikk i barnehagen, men etter studier kunne Crick, Casas og Ku (1999) bekrefte at mobbing fant sted i barnehagen og at barna mobbet både direkte og indirekte (Helgesen, 2014, s.28). I sine studier fant de også ut at mobbing faktisk foregår blant barn helt ned i tre års alderen (Lund, 2015, s. 13). Kaj Björkqvist (1994) mener derimot at yngre barn mangler verbale ferdigheter, noe som gjør at de kun utfører direkte former for mobbing (Helgesen, 2014, s. 27).

Ingrid Lund er spesialpedagog og familieterapeut og hun har jobbet mye innenfor temaet mobbing. Hun

har utarbeidet denne definisjonen av mobbing innenfor barnehagesektoren; «Mobbing av barn i barnehagen er handlinger fra voksne og/eller andre barn som krenker barnets opplevelse av å høre til og være en betydningsfull person for fellesskapet» (Lund og Helgeland, 2016, s. 10). Forskjellen på denne definisjonen fra andre definisjoner, er at den utelater vektleggingen av varighet og gjentakelse. Små barn utfører ikke mobbing på samme måte som de eldre. Grunnen til at mobbing ikke foregår på den samme måten i barnehagen, som på skole/arbeidsliv, er barnas væremåte. I barnehagesammenheng må man se helheten og barnets livssituasjon for å kunne se om barna opplever mobbing. Lund betegner det som mobbing i barnehagen når det samme barnet gjentatte ganger blir utestengt fra lek, løpt vekk fra eller sagt stygge ting til. Det som er likt de resterende definisjonene er at det handler om et enkeltbarn som blir utsatt for negative hendelser over en periode (Helgesen, 2014, ss. 19-31).

Mobbing kan deles i to underkategorier, indirekte mobbing og direkte mobbing. Indirekte mobbing handler om sosial ekskludering, som utestengelse i lek og bursdager. Under indirekte mobbing utfører mobberen ekskluderende handlinger overfor en annen person, uten å selv bli identifisert. Dette kan gjøres gjennom for eksempel å fortelle løgner eller rykter om en annen person, med hensikt i å skade den andre personen. Indirekte mobbing er ofte skjult, men kan være like sårende som fysisk mobbing. Direkte mobbing kan deles inn i to underkategorier, fysisk og verbal mobbing. Fysisk mobbing kan være slåing, dytting og spark mens verbal mobbing er erting, bli ledd av og bli sagt dumme og vonde ting til (Lund, 2015, s. 13). Trusler om fysiske angrep regnes også som direkte mobbing.

I mobbesituasjoner er det ujevne maktforhold mellom den som mobber, og den som blir mobbet. Den som mobber bruker sin makt, til å undertrykke et svakere ledd. Det sterke barnet kan også få andre til å delta i utestenging av det svakeste barnet. Det sterke barnet kan skape eksklusjonsangst hos de andre barna i barnegruppen. Barna er redde for å bli stengt ut selv og for å unngå dette deltar de heller i å stenge ut andre, slik at de selv unngår å bli stengt ut. Barn som har en innagerende atferd, kan lett bli et offer for mobbing. De sier gjerne ikke noe til de voksne og tar heller ikke igjen. Å bygge opp selvtilliten til de gjennom å gi de nye mestringserfaringer, kan gjøre at de i større grad tør å stå imot de handlingene de blir utsatt for og kan dermed være med å forebygge mobbing (Lund, 2015, ss. 7-15). Å støtte, styrke og inkludere barn som er utestengt kan føre til at man øker enkeltbarns status, noe som igjen vil gjøre barnet til en mer populær lekekamerat. Barn som til stadighet opplever krenkelser utvikler lav selvtillit og manglende trygghet. Opplevelsen av å bli mobbet er subjektiv og det er den som føler seg utsatt som har definisjonsretten til om han eller hun blir mobbet. En person kan oppleve noe som mobbing, mens en annen person som utsettes for det samme, trenger ikke å oppleve dette som mobbing (Regjeringen, 2011). Hvis mobbing oppstår er det viktig å skille mellom barnet og selve handlingen barnet gjør for å opprettholde en god relasjon til barnet. Selv om et barn utfører krenkende atferd overfor et annet barn,

må personalet ha en anerkjennende holdning til barnet. Barn som mobber er like verdifulle som andre barn, men de trenger å forstå at handlingene de gjør, ikke er aksepterte (Lund, 2015, s. 23).

2.2 Psykososialt miljø

For å kunne forebygge mobbing gjennom det psykososiale miljøet, er det viktig at barnehagen jobber med strukturen og organiseringen av hverdagen. Dette for å skape en best mulig forutsetning for å oppdage mobbing. Strukturen i barnehagen handler blant annet om hvordan barnehagen er oppbygd, hvilke arbeidsoppgaver de ulike rollene har, hvordan de legger opp dagen og hvilke rutiner barnehagen har (Larsen og Slåtten, 2011, ss. 187-192). For å forebygge mobbing er det viktig at barnehagen opparbeider seg en struktur som gjør at de ser alle barna. For å kunne se alle barna krever det at barnehagen har gode rutiner. En god struktur innebærer at det er rom for observasjon, refleksjon, handling/tiltak og evaluering, noe som vil påvirke det psykososiale miljøet positivt (Lund i Helgesen, 2014, ss. 120-125).

Det psykososiale miljøet handler om hvordan vi har det med hverandre. Når man føler seg trygg og ivaretatt, vil det være lettere å oppnå læring og mestring. For å sikre barnehagebarna et godt psykososialt miljø er det viktig å skape gode relasjoner mellom barn og voksne. Gjennom gode, trygge relasjoner vil barna oppleve trivsel, glede og mestring. I barnehagen må man jobbe bevisst med å skape et godt psykososialt miljø, gjennom å bruke kompetansen som finnes blant personalet. Personalet må jobbe aktivt for å støtte barnas sosiale utvikling og for å skape et inkluderende miljø. De må synliggjøre arbeidet de gjør gjennom planer og dokumentasjon (Utdanningsdirektoratet, 2012). I Stortingsmelding nr. 19 påpeker de også at barnehagens psykososiale miljø har stor betydning for barnas livskvalitet, og deres videre utvikling og læring (Regjeringen, 2011).

For å skape et godt psykososialt miljø er det viktig med tilstedeværende voksne som ser, hører og bekrefter barna. Hvordan personalet anerkjenner barna er avgjørende for hvordan barna opplever det psykososiale miljøet i barnehagen. Barna trenger kompetente, varme og tilstedeværende voksne for at de skal trives. Personalet må ta barna på alvor, behandle de med respekt og tolerere hvert enkelt barn. Personalet er rollemodeller for barna og de har derfor en viktig jobb i forhold til hvordan de behandler hverandre. Personalet må snakke positivt om andre, fremfor å snakke ned andre. Barna får fort med seg om det er andre barn som ofte blir omtalt negativt av de voksne, og dette kan de gjerne ta med seg (Utdanningsdirektoratet, 2012). I forskningsrapporten *“Hele barnet, hele løpet; Mobbing i barnehagen”* påpeker de at personalets tilstedeværelse er viktig i arbeidet med å forebygge mobbing i barnehagen. Å ha tilstedeværende voksne hadde positiv virkning på barnas sosiale, kognitive og emosjonelle utvikling,

noe som igjen kan være med på å forebygge mobbing i barnehagen (Lund, et al., 2015, ss. 42- 45). Ingrid Lund påpeker at tilstedeværende voksne tørr å handle når de ser noe de mener ikke er greit. I barnehagen er det personalets ansvar å handle om de ser noe de som kan føre til mobbing eller krenkende atferd (Lund, 2015, ss. 17- 42). De voksne må ha et reflektert forhold både til egne holdninger og enkeltbarnets adferd. Når man er bevist på disse to faktorene er det lettere å forebygge mobbing ved å gripe inn før konfliktene oppstår. Dette kan være et viktig redskap for å forbygge mobbing (Lund, et al., 2015, s. 44).

Utdanningsdirektoratet har utarbeidet en veileder som heter *Barns trivsel- voksnes ansvar* som tar sikte på å hjelpe barnehagene i deres arbeid med å skape et godt omsorg- og læringsmiljø i barnehagen (Regjeringen, 2011). Veilederen handler om hvordan barnehagene skal arbeide for å forebygge mobbing i sin barnehage. Veilederen beskriver også hvordan man bør jobbe for å skape et psykososialt miljø, der barna får mulighet til å utvikle seg i trygge omgivelser med utfordringer tilpasset hvert enkelt individ.

2.3 Hva sier lovverket om mobbing i barnehage?

I barnehageloven §2 er det opplistet målsetninger for barnehagen, der er det blant annet satt søkelys på at det skal legges til rette for at barn skal kunne leke, oppleve mestring og at sosiale ulikheter skal utlignes (Barnehageloven, 2006, § 2). De konkrete punktene som omhandler mobbing er beskrevet i Rammeplanen for barnehager. Rammeplanen er barnehagenes styringsdokument, dette dokumentet fastsetter barnehagens oppgaver og innhold, i henhold til det som står i barnehageloven (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.3). I tillegg til barnehageloven og rammeplan for barnehager er også barnekonvensjonen fra FN et sentralt lovdokument. Barnekonvensjonens artikkel 3 sier at barnets beste skal være det grunnleggende hensynet i alle avgjørelser som berører barnet (Redd Barna, u.d.). Dette er viktig å legge til grunn når det kommer til saker som omhandler mobbing. I Rammeplan for barnehagen står det;

Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.11).

2.4 Forebygging av mobbing i barnehage

Et godt foreldresamarbeid er sentralt for å forebygge mobbing i barnehagen. Foreldrene må ha kjennskap til temaet mobbing, og være informert om at mobbing også kan forekomme i barnehagen. De må også kunne være trygg på at barnehagen er oppmerksom på temaet og at de er villige til å ta tak i dette om det oppstår (Lund, et al., 2015, ss. 42-45). Om foreldre opplever at deres, eller andres barn er utsatt for mobbing, er det viktig at de går i dialog med personalet og forteller hva de opplever. De må da møte et personal som tar de på alvor, og som undersøker deres bekymring nærmere. Oppdages det at mobbing foregår på barnehagen, er barnehagen pliktig i å samarbeide med foreldrene ut fra barnehageloven og opplæringsloven. «Barnehagen skal gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem» (Barnehageloven § 1, Formål). Gjennom et samarbeid skal foreldrene og barnehagen iverksette tiltak som hindrer at mobbingen fortsetter. I et samarbeid er det viktig at alle parter blir anerkjent og hørt, slik at de i fellesskap kan finne ut hva som er til det beste for barnet (Lund, 2015, ss. 50-55).

For å oppdage mobbing er det viktig at personalet våger å stille kritiske og åpne spørsmål til seg selv, og til arbeidet de gjør. De må jobbe for å styrke det relasjonelle arbeidet som fremmer god lek, humor og trygghet. Personalet må være tilstede der barna oppholder seg, for å kunne se hva som foregår mellom barna. En lek som ser harmonisk og god ut fra utsiden, kan være negativ om man går nærmere og faktisk hører og ser hva som foregår (Rørnes, 2007, ss. 13-41). Personalet i barnehagen er rollemodeller for barna i barnehagen. Det de gjør og sier er sentralt for hvordan barna oppfører seg mot hverandre. Ofte legger barna mer merke til det vi gjør, enn det vi sier, så det er viktig at det er samsvar mellom våre holdninger og vår væremåte. I tillegg til å være gode rollemodeller må personalet ha en anerkjennende væremåte, slik at barna føler seg sett og ivaretatt. Anerkjennende voksne støtter barnet slik at barnet opplever mestring i lek og samspill med andre. Dette kan være med å hindre at barnet får en negativ selvfølelse (Lund, 2015, ss. 17-42). Opplever barna dette vil det legge grunnlaget for positiv selvtillit, selvrespekt og selvverd, noe som igjen er med og motvirker at mobbing forekommer (Lund og Helgeland, 2016, s. 4). Gir barna tilbakemeldinger om at de føler seg mobbet er det personalets ansvar å ta dette på alvor og følge opp det. Ved å bagatellisere det barna sier, skaper man gode vekstvilkår for mobbing (Lund og Helgeland, 2016, s. 29).

Forskning fremhever den autoritative voksenstilen som best egnet i arbeid med å forebygge mobbing. Å ha en autoritativ tilnærming metode betyr at man kombinerer det å være en varm og trygg voksen,

med det å sette tydelige grenser. Å sette grenser på en autoritativ måte forstår jeg det i denne teksten som at de voksne er med og regulerer barnas atferd, ut ifra en forståelse for barnas egne væremåte. For å kunne sette grenser, må den voksne lytte til barnas behov og kunne sette seg inn i barnets egne opplevelse for så å finne løsninger i fellesskap med barna (Lund, 2015, ss. 26-27). Grensene vi voksne setter skal være gjennomtenkt og skal bygge på gode verdier, for å hjelpe barna i møte med andre mennesker på en god måte (Lund, 2015, s.33). En autoritativ voksen mestrer å sette seg inn i barnas frustrasjoner, ønsker, behov og utfordringer, i tillegg til at den møter barna med omsorg. I autoritativ voksenstil er fokuset på å jobbe med relasjonen mellom barnet og seg selv (Størksen, 2014).

Å heve kompetansen om mobbing til barnehageansatte kan være forebyggende, gjennom at personalet kjenner til hvilke tegn og symptomer de skal se etter for å oppdage mobbing. Personalet må også kunne kjenne til de ulike typene for atferd, og hvordan atferden kan påvirkes av å bli mobbet eller utsette andre for mobbing (Glaser, Størksen og Drugli, 2014, ss. 90-95). Oppdager personalet at enkeltbarn endrer atferd, kan dette være et tegn på at barnet opplever mobbing eller annen krenkende atferd. Slike endringer bør observeres for å finne årsaken til hvorfor denne endringen har skjedd og for å finne ut hvilke tiltak man bør sette inn (Utdanningsdirektoratet, 2012). Barn som endrer atferd, både innagerende og utagerende atferd, trenger støtte fra voksne. I barnehagen må man se, tolke og forstå barnets atferd som en helhet. Atferden til barna påvirkes både av forhold i barnehagen og forhold i hjemmet (Lund, 2015, ss. 17-19). Om personalet er i stand til å gjenkjenne negative samspillmønstre og arbeider for å hindre dette, vil dette ha en forebyggende effekt mot mobbing. For at personalet skal forebygge og hindre mobbing trenger de kompetanse om hvilke «symptomer» som kan være tegn på at et barn ikke har det bra i barnehagen. Noen av «symptomene» kan være at et barn ikke vil i barnehagen lengre, tydelig endring av barnets atferd, som for eksempel at barnet kan virke uopplagt eller mangle matlyst (Utdanningsdirektoratet, 2012).

Å styrke barnas sosiale kompetanse kan ha forebyggende effekt på mobbing. Sosial kompetanse kan defineres som barnets evne til samspill, til å vise empati og til å samarbeide. Barnets evne til selvhevdelse, selvkontroll og ansvarlighet er avgjørende for barnets sosiale kompetanse. I tillegg påvirker barnets lek, glede og humor den sosiale kompetansen til barnet (Sandsleth, 2007, ss. 102-107). For å kunne mestre leken, må barna ha kjennskap til både hvordan de skal komme seg inn i lek, hvordan de skal opprettholde leken og kunne være i samspill med andre barn og voksne. Barn lærer dette gjennom å se på hverandre og gjennom at de har tilstedeværende voksne sammen med seg. De voksne kan komme med innspill til hvordan leken kan videreføres og de kan observere hvordan leken går, slik at de kan hjelpe til om leken er i ferd med å gå i feil retning (Utdanningsdirektoratet, 2012). Om enkeltbarn alltid får utdelt de passive rollene i rollelek, vil barnet gradvis få en opplevelse at det ikke betyr like mye som de andre i leken. Dersom personalet oppdager dette, er det deres jobb å tilrettelegge situasjonen slik at

alle barna blir inkludert som en viktig deltaker i leken. Personalet får da en viktig jobb med å snu de negative handlingsmønstrene, slik at de ikke fester seg (Utdanningsdirektoratet, 2012). Barnesamtaler og rollespill kan øke barnas sosiale kompetanse og kan være med å forebygge mobbing i barnehagen. Barnesamtaler som omhandler mobbing, bør ledes av en voksen og de bør være godt planlagte. Bilder kan være et godt hjelpemiddel under samtalen og det er viktig å gi barna god tid til å svare. I rollespill hvor barna medvirker, får barna mulighet til å kjenne på de ulike følelsene som er knyttet til situasjonene og dette vil gi de mulighet til å utvikle sine empatiske evner. De voksne kan også velge å spille rollespill for barna og snakke med barna om inntrykkene, opplevelsene og tankene deres i ettertid (Utdanningsdirektoratet, 2012).

I rammeplan for barnehagen er det flere punkter som skal gjennomføres i den daglige driften av en barnehage, og noen av disse punktene berører temaer som kan være med å forebygge mobbing. For å gi de ansatte et verktøy til å kunne gjennomføre disse punktene, er det utarbeidet handlingsplaner som tar for seg temaet mobbing. Jeg har sett på handlingsplaner for flere barnehager, både fra kommunal sektor og privat sektor. De fleste handlingsplanene har ganske likt innhold, derfor valgte jeg å bruke den fra Bærumsbarnehagene som mal i denne oppgaven (Vedlegg 7.7). Denne handlingsplanen inneholder både teori om hva mobbing er, hvordan voksenrollen påvirker det psykososiale miljøet i barnehagen og ulike verktøy for å kartlegge om mobbing forekommer og til bruk i de tilfeller mobbing oppdages. Handlingsplanen mot mobbing skal gjøres kjent både for de ansatte og foresatte i barnehagen, på grunn av at det er viktig med et samarbeid mellom partene i saker som omhandler mobbing. I Bærumsbarnehagens handlingsplan mot mobbing er det skrevet om ansvarsområdene både til ansatte og til foresatte.

3. Metode

Ordet metode handler, i vitenskapelig sammenheng, om hvilken fremgangsmåte en velger for å løse et problem og hvordan man tilegner seg ny kunnskap om temaet man har valgt (Dalland, 2017).

I en kvantitativ metode vil man samle inn data som er målbare, og man vil kunne føre statistikk ut fra svarene man får. I ettertid vil man kunne reflektere over hva de ulike funnene betyr. I en kvalitativ metode vil man få kjennskap til enkeltpersoners meninger og opplevelser rundt temaet, men disse funnene vil ikke være målbare gjennom tall (Dalland, 2017).

3.1 Valg av metode

I denne oppgaven har jeg valgt å benytte meg av kvalitativ metode, med hovedvekt på intervju. Grunnen til at jeg har valgt å benytte meg av intervju og ikke observasjon, er at jeg ønsker å få kunnskap om arbeidet som gjøres blant personalet i ulike barnehager, fremfor implementeringen som skjer ute i feltet. Arbeidet med å forebygge mobbing er ikke en konkret aktivitet, men en del av det helhetlige arbeidet i barnehagen. Observasjon som metode er mer egnet om det er spesifikke aktiviteter man skal følge. Hvis man kommer inn som observatør kan tilstedeværelsen til observatøren påvirke aktiviteten og samhandlingen i gruppen. Det vil også være svært utfordrende å planlegge en observasjon hvor målet er at man skal ta del i en episode som kan karakteriseres som mobbing.

Jeg valgte intervju som metode i håp om å få et nyansert bilde av temaet. Jeg ønsker å få utfyllende svar på hvilke tiltak de ulike aktørene benytter i sitt arbeid med å forebygge mobbing og eksempler på situasjoner de hadde opplevd i egen arbeidshverdag (Kvale, 2004). Gjennom å utføre intervju vil jeg få innsikt i andres opplevelser, synspunkter og tanker rundt temaet (Thagaard, 2018).

3.2 Informantene

For å rekruttere informanter til min oppgave valgte jeg å ta kontakt med to pedagogiske ledere jeg har samarbeidet med i barnehagesektoren tidligere. De ble valgt ut på grunnlag av at de jobber i 2 ulike barnehager og har flere års erfaring innen yrket. Ingen av de er ansatt i barnehagen jeg har mitt daglige virke, noe som gjør at jeg vil få innsikt i hvordan det jobbes med temaet i flere barnehager. Ved å rekruttere personer utenfor min egen arbeidsplass vil jeg ikke ha like god forhåndskunnskap til arbeidet som blir gjort, dermed vil jeg ha bedre forutsetninger for å foreta objektive analyser basert på svarene som kommer frem i intervjuene. Jeg ønsket også å unngå solidaritet problemer i forhold til informantene (Dalen, 2011). Når informantene ikke er tilknyttet mitt arbeidssted vil deres anonymitet være enda bedre beskyttet.

Informant 1 er en kvinne på 50 år, som har 20 års erfaring med arbeid i barnehage. Hun er utdannet førskolelærer og har videreutdanning både i veiledning for praksislærere og i pedagogisk arbeid for småskoletrinnet. I løpet av sine år i barnehage har hun jobbet på småbarns avdeling, storbarns avdeling, søskengruppe og på basegrupper.

Informant 2 er en kvinne på 49 år, som har 25 års erfaring med arbeid i barnehage. Hun er utdannet førskolelærer, i tillegg til at hun har videreutdanning i veiledning for praksislærere. I løpet av sin arbeidskarriere har hun i hovedsak jobbet på søskengrupper, men det siste året har hun jobbet på en ren storbarns avdeling.

Den siste informanten jeg valgte ble valgt på bakgrunn av personens stilling. Personen jobber som mobbeombud i et av landets fylker, og jeg velger å se på henne som en fagperson innenfor temaet mobbing. Ved å ha to informanter som daglig jobber i ulike barnehager og et mobbeombud som informant får jeg muligheten til å belyse om arbeidet som gjøres i de ulike barnehagene er i samsvar med anbefalingene fra mobbeombudet.

Informant 3 er en kvinne, som har jobbet som mobbeombud siden stillingen ble opprettet i august 2018. Hun er utdannet lærer og skoleleder, og har i tillegg til å ha jobbet som det, jobbet som både rådgiver og fagleder.

3.3 Prosedyre

Jeg valgte å ta personlig kontakt med de 2 pedagogiske lederne for å spørre om de hadde anledning til å stille som informanter i forbindelse med min bachelor, noe begge takket ja til. Jeg presenterte temaet jeg hadde valgt til dem, og avtalte at nærmere avtale skulle skje via e-post korrespondanse. Da intervjuguide, informasjon og samtykkeskjema (vedlegg 3) var utarbeidet sendte jeg dette til informantene. Grunnen til at jeg valgte å sende ut intervjuguiden på forhånd var at jeg ønsket at de skulle ha anledning til å forberede seg på intervjuet, før jeg gjennomførte det.

Mobbeombudet tok jeg kontakt med via Mobbeombudets facebook side, hvor jeg spurte om hun hadde anledning til å stille opp som informant i forhold til min bacheloroppgave. Videre kontakt ble formidlet via e-post korrespondanse og gjennom en telefonsamtale. Jeg sendte intervjuguide, og informasjon og samtykkeskjema til henne, mens deltakelse på forelesning og gjennomføring av intervju ble avtalt via telefon.

3.4 Intervju

I forkant av intervjuene utarbeidet jeg to ulike intervjuguider (Vedlegg 1 og 2). På disse guidene hadde jeg tre emne introduserende spørsmål. Under disse hadde jeg utformet underspørsmål som jeg kunne bruke ved behov for oppfølging eller fordypninger i svarene jeg fikk på de emnet introduserende spørsmålene (Kvale, 2004). Jeg valgte å bruke to ulike guider slik at jeg tilpasset spørsmålene med tanke på informantenes yrke. Guidene var også en metode for å sikre at både jeg som intervjuer og mine informanter skulle ha trygge rammer rundt intervjusituasjonen (Kvale, 2004).

I samarbeid med informantene avtalte jeg sted og tid for intervjuet i god tid for å kunne ha gode rammer rundt intervjusituasjonen og prøve å legge til rette for en best mulig atmosfære rundt intervjuet (Kvale, 2004). Alle intervjuene ble gjennomført på egne møterom uten forstyrrelser fra andre. Hvert intervju tok rundt 45 minutter, og jeg fulgte intervjuguiden under gjennomføringen. Noen av tilleggs spørsmålene ble utelatt, da jeg følte jeg allerede hadde fått svar på dem.

3.5 Metodekritikk

Grunnet nye retningslinjer om personvern fra NSD (Norsk senter for forskningsdata) ble intervjuene gjennomført uten noen form for opptak og jeg måtte notere ned mest mulig stikkord underveis. Dette gjorde at jeg gikk glipp av verdifull informasjon som kommer til syne gjennom kroppsspråk og mimikk til den som blir intervjuet. Når intervjuet var gjennomført, satte jeg meg raskt ned for å fylle ut svarene grundigere og tilføyde mangelfull informasjon. Etter å ha skrevet ferdig referat fra intervjuet fikk informantene mulighet til å lese gjennom sine egne svar, for å kunne kontrollere om det jeg hadde skrevet, stemte med det de hadde sagt og at jeg hadde formidlet deres meninger riktig (Vedlegg 4, 5 og 6). Gjennom å gi informantene mulighet til å lese igjennom svarene sine, øker validiteten i resultatet (Kvale og Brinkmann, 2015).

Jeg opplevde at informantene hadde satt seg godt inn i intervjuguiden i forkant av mitt intervju, noe som gjorde at jeg fikk fyldige svar underveis i intervjuet. De hadde forberedt seg på intervjuet gjennom å oppdatere seg på barnehagens egne handlingsplan mot mobbing, samt reflektert med andre kollegaer rundt temaet.

Under intervjuene opplevde jeg at det var en god atmosfære, noe som gjorde det lett å prate rundt et alvorlig tema. Jeg opplevde at informantene mine stolte på meg, slik at de kunne dele sine tanker med meg uten å være redd for å bryte taushetsplikten sin.

3.6 Analyse

I analysen er det viktig å få frem funnene i intervjuet på en mest mulig saklig måte og analysen er ment som et hjelpemiddel for å finne ut hva intervjuet forteller (Dalland, 2017). Jeg valgte å benytte meg av tematisk analyse for å finne svar på min problemstilling gjennom resultatene mine av intervjuene (Dalland, 2017). Jeg startet med å markere det essensielle i teksten, før jeg kodet det jeg hadde funnet ved hjelp av ulike farger. Da kodingen var overstått, gikk jeg over til å kategorisere de ulike funnene og omgjorde funnene til en samlet tekst. Til slutt drøftet jeg min tolkning av det informantene hadde sagt og opp mot et teoretisk grunnlag.

3.7 Etiske retningslinjer

Mobbing er et sårbart tema for både de som blir direkte berørt og de som blir indirekte berørt. Personalet kan føle at de har mislykkes i jobben sin eller handlet galt når de oppdager mobbing på arbeidsplassen sin. Derfor er det viktig å anonymisere både informanter og personer som er involvert i hendelser som blir beskrevet. Jeg har også jobbet med det etiske i forkant av intervjuene gjennom å dele ut en beskrivelse av prosjektet i god tid før intervjuene. Beskrivelsen fikk de både skriftlig og muntlig. Den skriftlige informasjonen inneholdt også et samtykke skjema. Dette har alle informantene skrevet under, men i denne oppgaven legger jeg kun med kopi av skjemaet som ble brukt, slik at navnet på informantene ikke blir tilgjengelig. “De som er gjenstand for forskning, skal få all informasjon som er nødvendig for å danne seg en rimelig forståelse av forskningsfeltet, av følgene av å delta i forskningsprosjektet og av hensikten med forskningen” (Dalen, 2011, s. 101).

Jeg har også et kritisk blikk på hva jeg skriver om fra intervjuene, for å unngå informasjon som kan identifisere informantene. I noen tilfeller vil jeg generalisere informasjonen mer, slik at det ikke vil bli mulig å identifisere de. Informantene er også informert om at alt datamateriell jeg mottar vil behandles konfidensielt og at det vil slettes når oppgaven er fullført. De er i tillegg informert om muligheten for å trekke seg som informanter når som helst, om de skulle ønske det. Alle mine informanter vil få mulighet til å lese gjennom min bacheloroppgave når den er ferdig utarbeidet (Kvale og Brinkmann, 2015).

4. Resultat og drøfting av mine funn

4.1 Personalets tanker om mobbing i barnehagen

Ut ifra datamaterialet jeg har samlet inn viser det seg at alle er enige om at det finnes mobbing i barnehagen. Informant 1 sier at mobbing er et viktig tema i barnehagen og at det kan skje allerede i barnehagen, selv om vi tidligere ikke alltid har hatt lyst til å innse det og gjerne avfeid det med trass. Informant 2 sier at det er viktig at vi som jobber i barnehage får opp øynene for at mobbing kan forekomme i barnehagen. Informant 3 bekrefter at begynnende mobbeatferd foregår i barnehagen. Flere barn og unge hun har vært i dialog med, som har opplevd/oplever mobbing, har gitt uttrykk for at det hele startet i barnehagen. Hun påpeker også at tidlig innsats mot mobbing er viktig. Informant 1 sier at om en negativ hendelse gjentar seg over tid kan dette kalles mobbing.

Mine informanter har alle erfaringer med mobbing i barnehagen og mener at mobbing finner sted helt ned i barnehagealder. Ingen av mine informanter nevner noen spesielle aldersgrupper hvor mobbing “starter”, med de snakker generelt om barn i barnehagen. Ut ifra mine svar tolker jeg det som at mine informanter deler syn med det som er kommet frem i ulik forskning og undersøkelser rundt tema mobbing. Ifølge rapporten *“Barns trivsel og medvirkning i barnehagen”* av Åse Bratterud, Ellen Beate H. Sandseter og Monica Seland er det rundt 10 % av barna i barnehagen som ikke trives godt i barnehagen og det er også mange barn som blir plaget av andre barn i barnehagen (Bratterud, Sandseter, & Seland, 2012). I heftet *“Mobbing i barnehagen”* utgitt av Barne- og familiedepartementet hevder de at mobbing forekommer i barnehagen. De gir ingen spesifikke tall, men påpeker at det ville vært rart om mobbing plutselig oppstår i det barna begynner på skolen (Regjeringen, 2004). Ingrid Lund støtter også informant 1 sine tanker om at en negativ hendelse gjentar seg over tid kan dette kalles mobbing (Lund, 2015, s. 9).

Mine informanter nevner ulike typer mobbing som kan oppstå i barnehagen. Informant 3 sier at det forekommer fysisk mobbing som slag og spark, relasjonell mobbing hvor relasjonene mellom individene påvirker hverandre gjennom blant annet utestengelse og blikk. Hun sier også at det kan forekomme verbal mobbing eller en kombinasjon av flere typer mobbing. Informant 1 og 2 nevner også eksempler på fysisk mobbing som slag og spark. I tillegg har de ved flere anledninger observert at barn blir utestengt. Dette mener informantene fører til en opplevelse av å ikke være en del av fellesskapet og en følelse av å være uønsket. Informantene nevner også mobbing gjennom blikk, kroppsspråk, ord og handlinger med negativ utførelse. Ifølge informant 2 kan dette dreie seg om å se bort når enkeltbarn snakker til dem, unngå å svare når enkeltbarn snakker til dem og bemerke det andre gjør i en negativ tone. Informantene fra barnehagesektoren sier at de har erfaring fra at mobbing kan skje både ute og inne på barnehagen.

Gjennom mine funn ser jeg at informantene kommer med eksempler på både direkte og indirekte mobbing. De nevner ingen forskjeller i hvordan ulike kjønn mobber, og gjennom deres erfaringer tolker jeg at både jenter og gutter kan benytte seg av de ulike variantene av mobbing. Ifølge Ingrid Lund blir indirekte mobbing ansett som «jentemobbing» i noen tilfeller (Lund, 2015, s. 13), men ut ifra min tolkning av mine funn og funn i forskningsrapporten «*Hele barnet, hele løpet; Mobbing i barnehagen*» er det altså ingen forskjell i hvem som utfører hvilken type mobbing (Lund, et al., 2015, s. 22).

4.2 Det psykososiale miljøet påvirkningsevne i forhold til forebygging av mobbing

Informantene har ganske lik formening om hva som gjenkjenner et godt psykososialt miljø i barnehagen. Alle tre nevner trygghet og gode relasjoner som viktige faktorer for et godt psykososialt miljø. I tillegg blir ord som trivsel, god kommunikasjon og nærhet nevnt som viktige faktorer. Informant 2 sier at sosial kompetanse er viktig for at barna skal lære hvordan de skal være mot hverandre og at det er personalets ansvar å lære barna sosial kompetanse. Informant 1 sier at det psykososiale miljøet kan påvirke barnas atferd og at det psykososiale miljøet er en viktig faktor for å unngå mobbing. Informant 3 sier at barnehager som jobber godt med det psykososiale miljøet og skaper gode relasjoner mellom barn- barn og voksne- barn har et godt utgangspunkt for å forebygge mobbing. Hun sier også at om man jobber godt med det psykososiale miljøet skaper man lojalitet innad i sin gruppe. Dette gjør at barna støtter hverandre og står opp for hverandre om det skal skje noe negativt. Dette er med på å styrke fellesskapet. I en gruppe hvor det foregår mobbing, er det ikke barnet som mobbes det er noe galt med, men hele gruppen. Det er noe i gruppen som ikke fungerer og det handler ofte om barnegruppen som helhet. Informant 3 sier at det er viktig at de pedagogiske lederne tør å ta tak i sin egen rolle på avdelingen for å forebygge mobbing. Ifølge henne må de de pedagogiske lederne tørre å spørre seg selv om hvorfor barn sliter under deres ledelse, og hva som må til for å endre dette. Hun sier også at pedagogiske ledere og andre voksne i barnehagen må sørge for å skape en trygg arena for barna i sin barnegruppe. For å kunne gripe inn i miljø der mobbing eller utestenging forekommer, må en være en voksen som er på jakt etter faktorene som kan føre til mobbing i barnehagemiljøet og tørre å ta ansvar.

Jeg tolker mine informanter sine svar som at det psykososiale miljøet påvirker om mobbing har grobunn i barnehagen. Informant 1 sier at det psykososiale miljøet kan påvirke barnas atferd og at det psykososiale miljøet er en viktig faktor for å unngå mobbing. Jeg tolker dette som at om barnehagen jobber bevisst med å skape et godt psykososialt miljø, vil det ha en forebyggende effekt mot mobbing. Å jobbe med det psykososiale miljøet, tolker jeg som at de ønsker å jobbe med å skape trygghet og skape gode relasjoner mellom barn og voksne. Informant 3 sier at de som klarer å skape gode relasjoner mellom barn- barn og voksne- barn har et godt utgangspunkt for å forebygge mobbing. Trygghet, gode

relasjoner, trivsel og et godt fellesskap er noe alle mine informanter nevner når de snakker om et godt psykososialt miljø og ut ifra dette tolker jeg at dette er viktige faktorer for å skape et godt psykososialt miljø. Dette er faktorer som vi kan finne igjen i veilederen *Barns trivsel- voksnes ansvar* som er utarbeidet av Utdanningsdirektoratet. Informant 3 sier at i en gruppe hvor det foregår mobbing, er det ikke barnet som mobbes det er noe galt med, men det er noe galt med hele gruppen. Jeg tolker dette utsagnet som en bekreftelse på at det psykososiale miljø er en viktig faktor for å forebygge mobbing i barnehagen. Professor Dorte Marie Søndergaard støtter informant 3 sine utsagn om at det er noe i gruppen som ikke fungerer og kaller mobbing sosiale prosesser på avveie (Lund, 2015, s. 15). Måten mine informanter omtaler sin jobb i forhold til det psykososiale miljøet på, tolker jeg som at de har organisert hverdagen ut ifra at det psykososiale miljøet skal være best mulig. Mine informanter gir uttrykk for at barnehagens struktur skal påvirke det psykososiale miljøet på best mulig måte.

4.3 Kompetanse blant personalet og voksenrollen i barnehagen i kampen mot mobbing

Ut ifra mitt datamateriale er det enighet om at mobbing er et tema man aldri blir utlært i og at det er viktig å oppdatere seg på ny kunnskap på feltet. To av informantene mener at ansatte på deres barnehager har god kompetanse om mobbing, men at dette må tas opp med jevne mellomrom, slik at man alltid har i bakhodet at mobbing kan forekomme. Informantene forteller at personalet i deres barnehager har deltatt både på kurs og foredrag om mobbing for å heve kompetansen innad i personalgruppen. Informant 3 sier også at det er viktig med god kompetanse innen feltet, slik at man skal kunne lese atferden til barn, se etter atferd som kan være “symptomer” på mobbing eller mangel på tilhørighet. Informant 1 og 2 sier at de i tillegg til å delta på kurs og foredrag om temaet, belyser temaet både på personalmøter og avdelingsmøter innad i barnehagen.

Jeg tolker utsagnene til mine informanter som at kompetanse om mobbing er viktig for å forebygge mobbing, men ut ifra det informantene fra barnehagesektoren sier, opplever jeg at refleksjon rundt temaet er enda viktigere. De sier at temaet må tas opp jevnlig, og at temaet må belyses både på avdelingsnivå og på personalmøter for at man skal kunne oppdage mobbing på egen barnehage. Informant 3 påpeker at det er viktig med kompetanse rundt temaet for å kunne å lese atferden til barn, se etter atferd som kan være “symptomer” på mobbing eller mangel på tilhørighet. Dette kan være tegn på at informantene fra barnehagesektoren er opptatt av kompetanse om temaet med tanke på å oppdage mobbing på egen arbeidsplass, mens informant 3 som jobber med temaet, er opptatt av kompetanse for å oppdage mobbing på et mer generelt nivå. Å heve kompetansen om mobbing støttes av Regjeringen, som i april 2016 la frem en tiltakspakke mot mobbing i skoler og barnehager. Årsaken til at denne tiltakspakken kom, var ønsket om at voksne skulle lære mer om hvordan de kunne forebygge og håndtere

mobbing. Regjeringen la 80 millioner i en pott, hvor barnehagene kunne søke om midler til å øke kompetansen innen mobbing (Sandgrind, 2016). En ulempe med denne tiltakspakken var at den hjalp kun til de enkelte barnehagene som fikk tildelt midlene og midlene de fikk hadde kun midlertidig varighet.

Alle informantene påpeker hvor viktig voksenrollen er med tanke på å forebygge mobbing i barnehagen. Informant 3 sier at personalets holdninger, kapasitet og personlige egenskaper er viktig i kampen om å bekjempe mobbing. Informant 2 sier at personalet i barnehagen er rollemodeller og deres væremåte er med på å forme barnas oppførsel. Hun mener derfor at de voksne må gå foran som gode forbilder gjennom å behandle de rundt seg fint, og snakke fint om de andre overfor barna. Dette gjelder både måten de behandler barn og andre voksne på. I tillegg legger informant 1 og 2 vekt på hvor viktig det er med tilstedeværende voksne for å forebygge mobbing. De påpeker at det må være voksne tilstede i alle rom barna oppholder seg. Dette gjelder både fysisk og psykisk tilstedeværelse. De må lytte til hva barna sier, de må se hva som foregår og de må gripe inn om de ser uønsket adferd.

Alle mine informanter nevner voksenrollen som en faktor som er avgjørende for å forebygge mobbing i barnehagen. De vektlegger ulike egenskaper hos de voksne som er avgjørende for å forebygge mobbing. Informant 3 sier at personalets holdninger, kapasitet og personlige egenskaper er viktig, mens informant 2 påpeker at personalet i barnehagen er rollemodeller, i tillegg til at både hun og informant 1 påpeker at personalet må være tilstedeværende i arbeidet med barna. De faktorene de nevner finnes igjen både i veilederen *Barns trivsel- voksnes ansvar* og i forskningsrapporten *Hele barnet, hele løpet; Mobbing i barnehagen*. At de peker på ulike egenskaper ved voksenrollen, mener jeg synliggjør at det ikke er avgjørende hvilke faktorer en vektlegger for å forebygge mobbing. Det viktigste er at man som ansatt i barnehagen er bevisst sin egen rolle og hva den betyr for barna.

Informant 2 peker på hvor viktig det er med tett oppfølging om de har en barnegruppe som utfører uønsket atferd overfor enkeltbarn, mens informant 3 påpeker at om man skal følge en barnegruppe tett er det viktig å klare å gjøre dette på en "usynlig" måte. Hun sier at enkeltbarn står i fare for å bli en upopulær lekekamerat om den alltid har en voksen ved siden av seg. Eventuelt kan man bruke en voksen med høy status hos de andre barna. Informant 2 sier at det er viktig å øke statusen til enkeltbarn som er i fare for å bli utstøtt av de andre. Informant 2 legger til at det er viktig å være i forkant av det som skjer, slik at man kan veilede barna i riktig retning før det skjer noe. Gjennom å være tilstedeværende voksne påpeker informantene at man kan øke barnas lekekompetanse gjennom å veilede dem underveis og gi de innputt til videreutvikling av leken. Informant 3 sier også at god lekekompetanse bidrar til å skape

gode relasjoner mellom personalet og barna. Informant 2 forteller om en episode hennes avdeling opplevde, hvor de så seg nødt til å følge opp en liten gruppe svært tett i en periode, og utfordringene dette gav i forhold til bruk av personal og ressurser.

I mine funn ser jeg et skille mellom det informant 2 og det informant 3 er opptatt av i forhold til oppfølgingen av enkeltbarn som opplever mobbing. Informant 2 setter søkelys på hva man skal gjøre for å følge opp enkeltbarn som opplever mobbing. Hun sier at barnegruppen som utfører uønsket atferd trenger tett oppfølging, og at enkeltbarn som opplever mobbing trenger å få økt statusen sin. I tillegg sier hun at det er viktig at de voksne er i forkant av det som skjer, slik at de kan veilede barna i riktig retning. Ut fra hennes fortelling om barnegruppen som måtte følges opp av en voksen 75 % av barnehagedagen, ser jeg også utfordringene barnehagen møter med tanke på å strukturere sin hverdag best mulig med tanke på tid og ressurser. Informant 3 setter søkelys på hvordan oppfølgingen av enkeltbarn foregår og påpeker at når man følger opp et enkeltbarn er det viktig at man gjør det på en «usynlig» måte. Hun sier også at god lekekompetanse bidrar til å skape gode relasjoner mellom personalet og barna. Grunnen til dette skille mellom informantene mener jeg kommer av at informant 2 jobber i barnehage, mens informant 3 jobber innenfor temaet mobbing. Selv om det er et skille i hva de synliggjør ser jeg likheter i det de sier, da begge partene er opptatt av det å styrke enkeltbarnet og gruppen som helhet. De nevner gode relasjoner og lekekompetanse som viktig for å forebygge mobbing og i veilederen *Barns trivsel- voksnes ansvar* sier de at å hjelpe barn til å bygge relasjoner til hverandre er en viktig oppgave for personalet i barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2012). Å bygge gode relasjoner mellom barna kan være med å styrke enkeltbarn som møter utfordringer i gruppa. Barn som opplever negative episoder med andre barn, kan oppleve en følelse av at ingen bryr seg om hen, eller at ingen liker hen og gjennom dette kan barnet utvikle en negativ selvfølelse (Lund, 2015, s. 20). «For å hjelpe barna å utvikle lekekompetanse må de ansatte være tilstede der barna leker» (Utdanningsdirektoratet, 2012, s.16). Lekekompetanse handler om at barna skal mestre å komme inn i lek og mestre å opprettholde leken (Utdanningsdirektoratet,2012).

Å være tydelig og omsorgsfull voksen blir også vektlagt som en god egenskap av informantene. Informant 3 sier at det trengs autoritative voksne for å forebygge mobbing i barnehagen. Hun sier også følgende om mobbing i barnehagen; “Mobbing er barnets problem, men den voksnes ansvar”. Dette er med å synliggjør hvor viktig hun synes voksenrollen er når det gjelder å forebygge mobbing i barnehagen.

Kjennetegnene informant 1 og 2 nevner som gode egenskaper i forhold til forebygging av mobbing mener jeg stemmer overens med de egenskapene som ligger i det informant 3 omtaler som autoritative voksne. Slik jeg tolker det har både informantene fra barnehagesektoren, og informanten fra feltet, lik oppfatning om hvordan personalet i barnehagen bør handle. Informantene nevner både det å være tydelig og omsorgsfull som egenskaper som bør være tilstede hos de ansatte i barnehagen. Disse egenskapene mener jeg samsvarer med de som står i forskningsrapporten *Hele barnet, hele løpet; Mobbing i barnehagen*, hvor de påpeker at voksne som er varme, tydelige, tilstedeværende og samarbeidene er avgjørende for å forebygge mobbing i barnehagen. Jeg mener at voksne som er tydelige og omsorgsfulle vil ha en større evne til å ha øynene åpne for å se barnas negative handlinger og de tør å ta ansvar når de ser slike episoder.

4.4 Tiltak for å forebygge mobbing i barnehagen

Mine informanter sier at et godt samarbeid med foreldrene/foresatte i barnehagen er et viktig forebyggende tiltak mot mobbing. Informant 1 og 2 sier at mobbing er et tema som bør belyses på foreldremøter for hele barnehagen. Ifølge informantene skal foreldrene få kjennskap til at mobbing kan forekomme i barnehagen og de skal få informasjon om hva mobbing i barnehagen kan være. I tillegg skal foreldrene bli trygge på at dette er noe personalet har søkelys på og jobber bevisst for å forebygge. Informant 1 påpekte også at oppstartsamtalen var en viktig arena for å skape et godt foreldresamarbeid. Hun sier at et godt foreldresamarbeid skaper trygghet for foreldrene, noe som igjen gjør det lettere for foreldrene å åpne seg om de opplever at barnet deres blir mobbet eller utsatt for krenkende atferd i barnehagen.

Jeg tolker informantenes utsagt som at samarbeid med foreldrene er viktig for å forebygge mobbing i barnehagen. Informant 1 og 2 sier at mobbing er et tema som bør belyses på foreldremøter for hele barnehagen, slik at foreldrene får innsikt i hva mobbing er og at det kan forekomme på barnehagen. Å gjennomføre foreldremøter med tema mobbing blir også nevnt i forskningsrapporten *Hele barnet, hele løpet; Mobbing i barnehagen* som forebyggende mot mobbing. De nevner også temakvelder, hvor målet er å øke kompetansen til både foreldre og personal, foreslått som et forebyggende tiltak mot mobbing (Lund, et al., 2015, ss.44-45). Informantene kommer også inn på de uformelle møtene mellom ansatte og foreldrene som en viktig arena for å forebygge mobbing og informant 1 påpeker oppstartsamtalen som en viktig arena for å skape et godt foreldresamarbeid og at det er viktig å gjøre foreldrene trygge for at samarbeidet skal bli best mulig.

Informantene fra barnehagesektoren forteller at barnehagen har utarbeidet en handlingsplan mot mobbing, men at det varierer med tanke på i hvor stor grad de har satt seg inn i denne. Informant 2 forteller at handlingsplanen ble lest igjennom da den kom, men at de ikke har benyttet seg av den i etterkant. Hun sier også at det er viktig å jobbe målbevisst med gode planer og mener derfor at handlingsplanen er noe de bør ta frem og jobbe mer med. Informant 2 nevner også at sist de opplevde mobbing i barnehagen, var før handlingsplanen kom og at de da laget seg en egen plan for hvordan de skulle ta tak i denne situasjonen. Informant 1 forteller at de leser gjennom handlingsplanen jevnlig, og at de i tillegg tar den frem om de opplever episoder som man frykter kan utvikle seg til mobbing.

Barnehagene er pålagt å ha en handlingsplan mot mobbing, men ut fra informantenes kommentarer er det varierende hvor stor grad de bruker den. Informant 2 sier at de leste gjennom den når den kom, mens informant 1 sier at de leser den jevnlig. Jeg mener at ulikhetene i bruken av handlingsplanen kommer av hvor brukervennlig handlingsplanen er. Noen av planene er veldig konkrete over hva som skal gjøres og når det skal gjøres, men andre er mer diffuse. Jeg tolker informantenes utsagt som at en handlingsplan bør være kort og konkret for at den skal fungere som et arbeidsverktøy for å forebygge mobbing.

Som tiltak på avdelingsnivå sier informant 1 og 2 at de benytter seg av barnesamtaler og rollespill for å forebygge mobbing på sin avdeling. I barnesamtalene og rollespillene tar de opp episoder som de forbinder med mobbing, og de snakker med barna om hvilken atferd som er ønskelig for å forebygge mobbing. Informant 3 peker på at om barnehagen har mistanke om at et barn ikke har det trygt og godt, må bakgrunnen for barnets opplevelse undersøkes. Hun påpeker også at samtaler med barn som har gitt uttrykk for at de har opplevd mobbing må forberedes godt og de andre involverte barna må også ta del i en samtale da de kan være viktige kilder for informasjon. Hun påpeker at det er fastslått i barnekonvensjonen artikkel 12 at barn har rett til å bli hørt i saker som angår dem, og av barnehageloven § 3 fremkommer det at barn skal få medvirke.

Igjen ser jeg skille mellom hvilket fokus de ulike informantene har i forhold til barnesamtaler og rollespill. Informant 1 og 2 forteller at de benytter seg av barnesamtaler og rollespill for å forebygge mobbing på sin avdeling, mens informant synliggjør hvordan en barnesamtale bør gjennomføres. Informantene fra barnehagesektoren ser ut til å bruke barnesamtalene/rollespill som forebygging, mens informant 3 synliggjør hvordan en samtale med barn som har opplevd mobbing bør gjennomføres. Slik jeg tolker svarene er det enighet om at samtaler med barna er viktig for å forebygge mobbing, både før mobbing oppstår og etter at det har oppstått. Jeg tolker dette som at barnesamtaler bør gjennomføres for å fremme barnas meninger og inkludere de i jobben med å forebygge mobbing. Å bruke barnesamtaler og rollespill støttes også som forebyggende tiltak i veilederen *Barns trivsel- voksnes ansvar* hvor de

skriver at barna får mulighet til å utvikle sin sosiale kompetanse gjennom å sette seg inn andres følelser og opplevelser (Utdanningsdirektoratet, 2012).

Informant 2 sier at de har jobbet mye med å finne ut av hvem som har makt av barna i barnegruppen. Hun forteller at hun har erfaring med at det alltid er et sterkt barn som har makten på avdelingen og jobber bevisst med at dette barnet skal bruke makten sin riktig. Informant 1 nevner også makt og hersketeknikk som en faktor som kan skape mobbing innen barnegruppen. Hun sier at dette er en faktor som ansatte i barnehagen må være oppmerksom på i forhold til mobbing i barnehagen.

Mine informanter er opptatt av makten barna utviser og dette er noe som også Ingrid Lund omtaler gjennom ujevne maktforhold (Lund, 2015, ss.10-11). Informant 2 sier at de har jobbet med å finne ut hvem som har makt i barnegruppa, mens informant 1 snakker om makt og hersketeknikker som personalet må være oppmerksom på for å forebygge mobbing. Jeg tolker mine informanters utsagn som at de kjenner til at barna som blir utsatt for mobbing ofte er «svakere» enn de som mobber, slik at de jobber med å se maktforholdene i gruppen for å forebygge at mobbing skjer i deres barnegruppe. Gjennom å observere maktforholdet i sin barnegruppe vil de kunne oppdage uheldige samspillsmønstre, og de vil kunne se om noen barn bruker sin makt til å overstyre eller stenge ut enkeltbarn for å hevde seg selv (Regjeringen, 2004).

4.5 Personalets arbeid med barna for å forebygge mobbing

Å ta barna på alvor var noe alle informantene nevnte som særlig viktig for å forebygge mobbing. Informant 2 sier at barna skjuler det om de har hatt en negativ opplevelse som kan oppleves som mobbing. Om barnet forteller noe, må dette tas på alvor. For å ta barna på alvor er det ifølge informant 2 viktig at de voksne lytter til barna. Informant 3 sier at en må lytte til det barna sier og la de fortelle sin versjon av hva som har skjedd, og de må få eie sin egen sak. Hun påpeker også at det er barnas subjektive opplevelse som avgjør om de mener de er utsatt for mobbing eller ikke. Hun sier også at barn er redde for å si ifra i frykt for at det skal bli verre.

Informantene er opptatt av å ta barna på alvor og lytte til det barna har å si. Informant 2 sier at barna skjuler det om de har opplevd noe negativt og om de forteller om en negativ opplevelse er det viktig at de voksne lytter til dem. Ingrid Lund støtter dette, og sier at spontaniteten til barna kan forsvinne om en ber barna vente og at viktig informasjon kan gå til spille om barnet må vente (Lund, 2015, s.24).

Informant 3 sier at barna må få fortelle sin versjon av hva som har skjedd og at barna må få eie sin egen sak. Jeg sammenligner informantenes syn på det å lytte til barna og ta de på alvor, med det å være en anerkjennende voksen. En anerkjennende voksen ser hele mennesket som en helhet, som påvirkes av flere faktorer som atferd, relasjoner og opplevelser (Lund, 2015, ss. 19-28). Å ha en anerkjennende holdning til barna vil være med å forebygge at mobbing skjer.

Informant 1 og 3 nevner barnas atferd som en faktor som kan påvirkes av hvordan barna har det. De sier at barn som opplever mobbing gradvis kan endre atferd. Informant 1 gir uttrykk for at barn som endrer atferd bør observeres, slik at man kan oppdage eventuell mobbing. Informant 3 sier at det er viktig at barnehagen har kompetanse om temaet begynnende mobbeatferd slik at de kan lese atferden til barn, og se etter atferd som kan være “symptomer” på mobbing eller mangel på tilhørighet.

Jeg tolker mine informanternes utsagn som at barnas atferd kan avsløre hvordan barna har det på barnehagen. Informant 1 og 3 nevner at barn som opplever mobbing gradvis kan endre atferd og at gjennom å observere barnas atferd vil man kunne oppdage om mobbing foregår. Informant 3 sier også at “symptomer” på mobbing kan avsløres gjennom barnas atferd. Jeg tolker dette som at observasjon av barns atferd, kan være forebyggende mot mobbing gjennom at man vil oppdage eventuelle endringer. Endringene kan være et uttrykk for følelsene barnet innehar (Lund, 2015, ss. 17-37).

I forhold til leken sier alle informantene at de voksne har en viktig rolle med å skape populære roller for de barna som alltid får den rollen ingen andre vil ha. Informant 2 sier at om det alltid er det samme barnet som må være “hund”, er det de voksnes ansvar å finne frem superkrefter til den “hunden” for å øke statusen til barnet. Hun sier også at det krever at de voksne er tilstede i leken for å kunne klare å finne en passende “kraft” til “hunden”.

Informant 2 sier at om det alltid er det samme barnet som må være “hund” er det personalets ansvar å øke statusen til “hunden” i leken. Jeg tolker dette som at hun mener at barnets status øker gjennom at rollen barnet har styrkes. Har man kjennskap til barnas lek, vil man kjenne til hvilke roller som gir status i barnegruppen og dermed kunne skape “hunden” til en populær rolle (Ruud, 2012, s. 72).

5. Oppsummering og konklusjon

I denne bacheloroppgaven har jeg tatt for meg mobbing i barnehagen og jeg har konsentrert meg om hvordan barnehagepersonalet kan forebygge mobbing. Gjennom å drøfte 2 pedagogiske ledere og et mobbeombud sitt syn på temaet opp imot forskning og litteratur, ble min målsetting å finne svar på følgende problemstilling

Hva kan barnehagelæreren gjøre for å skape et psykososialt miljø som forebygger mobbing i barnehagen?

For å finne svar på min problemstilling har jeg lest meg opp på forskning og undersøkelser rundt fenomenet, samt at jeg har sett på det teoretiske perspektivet rundt mobbing i barnehagen. I datamaterialet mitt har jeg funnet gjentakende tema som jeg mener er med på å belyse min problemstilling. Datamaterialet jeg har fått av mine informanter har vært i tråd med teorien jeg har funnet om temaet og jeg har derfor kunnet knytte det godt opp imot hverandre. Empirien fra denne oppgaven gav meg svar som jeg igjen kunne knytte opp imot min problemstilling.

I rammeplanen står det «Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.11) og jeg opplever at dette er i tråd med funnene jeg har gjort i min oppgave. Gjennom å jobbe med å skape et godt psykososialt miljø, vil barna oppleve trivsel, livsglede, mestring og egenverd, og gjennom dette vil man unngå at mobbing forekommer. Selv om mine funn sier noe om hvordan de ønsker å jobbe for å forebygge mobbing, har de også gitt meg en innsikt i hvilke utfordringer de møter med i jobben med å forebygge mobbing.

Igjennom oppgaven har jeg fått kjennskap til hvordan man kan forebygge mobbing både med tanke på egen rolle i barnehagen og hvordan man kan jobbe opp imot barna. I oppgaven er det blitt synliggjort hva som kreves av voksenrollen gjennom og kommet inn på viktigheten av tilstedeværende, anerkjennende voksne og voksne som har kompetanse om temaet. I forhold til barna er det kommet frem hvordan man kan forebygge mobbing både gjennom barnesamtaler, rollespill og det å skape gode relasjoner til hvert enkelt barn. Selv om oppgaven handler om hvordan man kan forebygge mobbing, har jeg også fått innsikt i hvilke utfordringer barnehagelæreren møter både gjennom fordeling av ressurser, bruk av tid og strukturering av hverdagen.

Denne oppgaven har gitt meg kjennskap til hvordan jeg som barnehagelærer kan jobbe videre med det psykososiale miljøet for å forebygge at mobbing skjer på min arbeidsplass, i tillegg til at den har løftet frem temaet slik at flere rundt meg har blitt oppmerksom på at mobbing faktisk kan skje på deres arbeidsplass. Oppgaven har også gitt meg innsikt i at fenomenet mobbing, er noe vi aldri vil kunne bli utlært i og som vi alltid må ha i bakhodet at kan forekomme.

Etter å ha jobbet såpass grundig med denne oppgaven om hva barnehagelæreren kan gjøre for å skape et psykososialt miljø som forebygger mobbing i barnehagen, håper jeg ingen av barna jeg har ansvar for i fremtiden vil kunne si; «Det nytter ikke å si ifra, de gjør ikke noe uansett» (Gillerdalen, 2015, s. 54).

6. Litteraturliste

Barnehageloven. (2006). Lov om barnehager (barnehageloven) (LOV-2005-06-17-64). Hentet 02.02.2019 fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64#KAPITTEL_2

Bratterud, Å., Sandseter, E. B., & Seland, M. (2012). *Barns trivsel og medvirkning i barnehagen – Barn, foreldre og ansattes perspektiver* (rapport 21/2012). Trondheim: NTNU Samfunnsforskning AS.

Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode - en kvalitativ tilmærming*. Oslo: Universitetsforlaget.

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Gillerdalen, K. O. (2015). *Odin, en mors kamp for sin sønn*. Oslo: Cappelen Damm AS.

Glaser, V., Størkersen, I., & Drugli (red.), M. B. (2014). *Utvikling, lek og læring i barnehagen. Forskning og praksis*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Helgesen, M. B. (2014). Hvordan kan mobbing forstås? I M.B. Helgesen, D.D: Christoffersen, I. Lund, K.S. Petersen, & M.Ø. Kristensen, *Mobbing i barnehagen, et sosialt fenomen*. (ss. 19-31). Oslo: Univeritetsforlaget AS.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen, innhold og oppgaver*. Oslo: Utdanningsdirektoratet.

Kvale, S. (2004). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Larsen, A.K., & Slåtten, M.V (2011). *En bok om oppvekst. Samfunnsfag for førskolelærere*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Lund, I. (2014). Tydelige og varme voksne i møte med mobbing i barnehagen I M.B. Helgesen, D.D: Christoffersen, I. Lund, K.S. Petersen, & M.Ø. Kristensen, *Mobbing i barnehagen, et sosialt fenomen*. (ss. 114-127). Oslo: Univeritetsforlaget AS.

- Lund (red.), I., Godtfredsen, M., Helgeland, A., Nome, D. Ø., Kovac, B. V., & Cameron, D. L. (2015). *Hele barnet, hele løpet; Mobbing i barnehagen*. Hentet 30.03.19 fra Forebygging.no: <http://www.forebygging.no/Global/mobbing%20i%20barnehagen%20rapport.pdf>
- Lund, I. (2015). *"De er jo bare barn" Om barnehagebarn og mobbing*. Oslo: PEDLEX Norsk skoleinformasjon.
- Lund, I., & Helgeland, A. (2016). *Mobbing i barnehagen, anerkjennelse som forebygging*. Oslo: Pedlex as.
- Nrk. (31. des 2018 kl. 19.40). *Roser kongens nyttårstale: Glimrende, men trist at det er nødvendig* (Videoklipp). Hentet 03.03.19 fra https://www.nrk.no/norge/roser-kongens-nyttarstale_-_glimrende_-_men-trist-at-det-er-nodvendig-1.14357960
- Regjeringen 2016. (2019, 03 10). *Partnerskap mot mobbing. Sammen for et inkluderende lærings- og oppvekstmiljø*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/95ef678cc8c7454fb45e3f57826dd461/partnerskapmotmobbing.pdf>
- Regjeringen. (u.d.). *Manifest mot mobbing 2011- 2014. Et forpliktende samarbeid for et godt og inkluderende oppvekst og læringsmiljø*. Hentet fra 10/03/2019 https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/grunnskole/manifestmotmobbing_20112014.pdf
- Regjeringen. (u.d.). *Mobbing i barnehagen. Et hefte for deg som arbeider i barnehagen*. Hentet 30.03.2019 fra Barne- og familiedepartementet: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0006/ddd/pdfv/210592-mobbing_skjerm_bokm.pdf
- Regjeringen, (2011). *Tid for lek og læring. Bedre innhold i barnehagen*. (Meld. St. nr. 19 (2015-2016)). Hentet 10.03.2019 fra <://www.regjeringen.no/contentassets/cae152ecc6f9450a819ae2a9896d7cf5/no/pdfs/stm201520160019000dddpdfs.pdf>
- Redd Barna. (u.d). Barnekonvensjonen. Hentet 01.04, 2019 fra <https://www.reddbarna.no/vaart-arbeid/barns-rettigheter/barnekonvensjonen-i-fulltekst>
- Ruud, E. B. (2012). *Sosial fantasilek. kompetanse for livet*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Rørnes, K. (2007). *Det motstandsdyktige "mobbeviruset". Hvordan utvikle en beredskap som virker i barnehage og skole? Strategi- planer- tiltak*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.

Sandgrind, S. W. (2016, 04 18). *Dette er regjeringens nye tiltak mot mobbing*. Hentet 30.03.2019 fra Barnehage.no: [tps://www.barnehage.no/artikler/dette-er-regjeringens-nye-tiltak-mot-mobbing/428994](https://www.barnehage.no/artikler/dette-er-regjeringens-nye-tiltak-mot-mobbing/428994)

Sandsleth, G. (2007). *Mobbing. Forstå, bekjempe og forebygge*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Størksen.I., (31.04.2014). *Den autoritative voksenstilen*. Hentet 03.02.2019 fra <https://laringsmiljosenteret.uis.no/skole/klasseledelse/filmer-boker-og-verktoy/filmer/den-autoritative-voksenstilen-article117311-21225.html>

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse- en innføring i kvalitative metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.

Utdanningsdirektoratet. (2012). *Barns trivsel - voksnes ansvar*. Hentet 30.12.2018 fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/trivselsveileder/>

7. Vedlegg

7.1 Vedlegg 1 – Intervjuguide, barnehagelærer.

Intervjuguide Barnehagelærer

1) Innledningsspørsmål

- ✓ Hvilken utdanning har du?
- ✓ Hvor lenge har du jobbet i barnehage?
- ✓ Hvilke avdelinger har du jobbet på? (Småbarn, storbarn, søskengrupper, base, uteavdeling?)

2) Spørsmål rundt tema

- Hva er dine tanker rundt tema mobbing i barnehagen?
 - ✓ Har du egne erfaringer fra barnehagen rundt tema mobbing?
 - ✓ Hvilke former for mobbing kan oppstå i barnehagen?
- Hvordan kan du som barnehagelærer/pedagogisk leder forebygge mobbing?
 - ✓ Hvordan ville du tatt opp temaet mobbing i barnehagen med barna på barnehagen?
 - ✓ Har din barnehage en egen handlingsplan mot mobbing og krenkende atferd? Hvis ja, hva står det i den? Hvis nei, hvordan håndterer dere mobbing om det oppstår? (Med tanke på foreldre, ansatte og barn)
- Er det nok kunnskap i personalgruppen rundt temaet mobbing i barnehagen?
 - ✓ Hvordan mener du det psykososiale miljøet kan påvirke/forebygge mobbing?

3) Tilleggs kommentarer

- ✓ Har du noen spørsmål eller kommentarer til intervjuet?
- ✓ Er det noe du vil tilføye til det du har sagt tidligere?
- ✓ Er det noe du vil tilføye på generelt grunnlag?

I denne intervjuguiden har jeg 3 spørsmål rundt temaet mobbing, men til gjennomføringen av intervjuet har jeg også noen tilleggsspørsmål. Tilleggsspørsmålene er knyttet opp under hovedspørsmålene, og vil kun benyttes om jeg trenger tilleggsinformasjon i tillegg til svarene jeg får.

7.2 Vedlegg 2 – Intervjuguide, fagperson.

Intervjuguide Fagperson

1) Innledningsspørsmål

- ✓ Hvem er du?
- ✓ Hvilken utdanning har du?
- ✓ Hvordan kan din jobb knyttes opp mot barnehage?

2) Spørsmål rundt tema

- Hva er dine tanker rundt tema mobbing i barnehagen?
 - ✓ Har du egne erfaringer fra barnehagen rundt tema mobbing?
 - ✓ Hvilke former for mobbing kan oppstå i barnehagen?
- Hvordan barnehagelærere/pedagogisk ledere forebygge mobbing?
 - ✓ Hvordan bør man ta opp temaet mobbing i barnehagen? (Til personalet/til barna)
- Er det nok kunnskap om temaet mobbing i barnehagene?

3) Tilleggs kommentarer

- ✓ Har du noen spørsmål eller kommentarer til intervjuet?
- ✓ Er det noe du vil tilføye til det du har sagt tidligere?
- ✓ Er det noe du vil tilføye på generelt grunnlag?

I denne intervjuguiden har jeg 3 spørsmål rundt temaet mobbing, men til gjennomføringen av intervjuet har jeg også noen tilleggsspørsmål. Tilleggsspørsmålene er knyttet opp under hovedspørsmålene, og vil kun benyttes om jeg trenger tilleggsinformasjon i tillegg til svarene jeg får.

Tusen takk for at du tar deg tid til å svare på mine spørsmål i forhold til bachelor!

7.3 Vedlegg 3 – Informasjon og samtykkeskjema.

Informasjon og Samtykkeskjema

Til

Dato

Forespørsel om deltagelse i intervju knyttet til Bacheloroppgave.

Jeg er student ved Dronning Mauds Minne Høyskole, og er i gang med bacheloroppgave. Jeg har valgt meg temaet mobbing i barnehagen og i den forbindelse lurar jeg på om du har anledning til å stille opp til intervju. Jeg ønsker å undersøke hvordan barnehagelærere best mulig kan jobbe for å forebygge mobbing, både i barnehagen og seinere i livet. Deltakelsen vil innebære at du som pedagogisk leder er med på et intervju, hvor jeg stiller spørsmål og noterer ned det som blir sagt underveis. Dataen jeg mottar vil bli brukt konfidensielt og vil kun brukes til min bacheloroppgave. All informasjon og data jeg mottar vil bli anonymisert. Når oppgaven er godkjent, vil alt innsamlet materiale bli slettet. Det vil ikke bli brukt båndopptaker eller video under intervjuet. Tidsbruken på intervjuet vil være fra 30-60 minutter, og du kan når som helst trekke deg fra intervjuet både underveis i intervjuet og i etterkant av intervjuet.

Problemstillingen jeg har valgt for min bacheloroppgave er:

Hva kan barnehagelæreren gjøre for å skape et psykososialt miljø som forebygger mobbing i barnehagen?

Mine veiledere for denne oppgaven er:

Arnt Nordli: e-post: ano@dmmh.no

Mirjam Dahl Bergsland: mdb@dmmh.no

Har du spørsmål eller ønsker mer informasjon rundt intervjuet, er det bare å ta kontakt med meg på telefon eller e-post.

Med vennlig hilsen

Mona Mathilde Mortensen Trotland

Kontaktinfo:

Mobil: 92646244

E-post: monatrotland@hotmail.com

Jeg samtykker i å delta på intervju med tema mobbing i barnehagen.

Sted:

Dato:

Underskrift:

7.4 Vedlegg 4 – Referat fra intervju 1, barnehagelærer.

Informant 1

1) Innledningsspørsmål

- Kvinne på 50 år
- Utdannet førskolelærer og har videreutdanning i pedagogisk arbeid på småskoletrinnet og har veiledning for praksislærere.
- Har jobbet i 20 år i barnehage og har erfaring både fra storbarns-, småbarns-, søsken- og basegrupper.

2) Spørsmål rundt tema

- **Hva er dine tanker rundt tema mobbing i barnehagen?**

Jeg synes mobbing er et viktig tema i barnehagen. Mobbing skjer allerede i barnehagen, selv om vi tidligere ikke har hatt lyst til å innse det. Det kan være lett å avfeie mobbing med «trass», da spesielt på småbarn. Dette er noe jeg mener vi må være svært forsiktige med. Noen ganger kan det selvfølgelig være trass eller litt mer «uskyldig» erting, men foregår dette over lengre tid kan dette absolutt kalles mobbing. For å oppdage mobbing må man være oppmerksom på barnas atferd. Barn som endrer atferd gjennom at de ikke lenger vil spise, er mye sint/frustrert eller at de utøver aggressive handlinger som slag eller spark bør man legge merke til for å se hva som foregår rundt dem. Det er denne typen atferd som kan forbindes/unnskyldes med trass, uten at man tar tak i hvorfor barnet handler som det gjør. Det psykososiale miljøet barna er en del av kan påvirke barnets atferd.

I barnehagen unngår man mobbing via sosiale media, men enkeltbarn kan bli utestengt fra lek, bursdagsfeiring eller oppleve å ikke være ønsket. For å oppdage dette er det viktig at de voksne er tilstede i leken for å se, høre og gripe inn i når det skjer uønskede hendelser. I leken kan det se ut som alle barna leker sammen, men går man dypere inn i leken kan man oppdage at det alltid er det samme barnet som må ha den «upopulære» rollen. Gjennom å være tilstede i leken vil man også kunne høre hva som blir sagt mellom barna, og dermed kunne gripe inn om barna er ufine mot hverandre.

Jeg har selv måttet gripe inn i episoder, hvor jeg har opplevd det som skjedde som mobbing. En av opplevelsen jeg har erfaring fra var en jentegruppe på mellombasen (alder 3-4 år), hvor en av jentene var «leder» i gjengen og hun brukte makt/ulike hersketeknikker for å stenge et enkeltbarn ut fra leken. Det som ble brukt i denne sammenhengen var hersketeknikker som; du får ikke komme i bursdagen min, for å få være med må du kjøpe tyggis til meg, osv. Jeg så at mange var villige til å gjøre mye for å få lov til å være en del av denne gjengen. For å få slutt på denne mobbingen valgte personalet på avdelingen å spille rollespill for barna under samlingsstund hvor de voksne spilte ut det de hadde sett at foregikk mellom barna. De gjorde seg erfaringer med at rollespill gjorde inntrykk på barna, barna ble svært satt ut av hvordan de voksne og behandlet hverandre og sammen fikk barn og voksne reflektert rundt hvordan man bør oppføre seg mot hverandre. Barna fikk også tilbud om være med å dramatisere rollespillet men dette var det få av barna som ønsket. Pedagogisk leder hadde samtaler både med de som var innblandet i episodene og som felles tema for hele avdelingen.

Jeg har også gjort meg erfaringer rundt at det ofte kan være utagerende/aktive barna som blir utestengt fra lek. Dette kan for eksempel være at de til stadighet får skylden om det har skjedd noe og dermed blir gjort til syndebukk. De kan få skylden for det som har skjedd til tross for at de ikke har vært tilstede når episoden har foregått. Her mener jeg at det er svært viktig at de voksne griper inn og samtaler med barna om hva man sier om hverandre og hvordan det kan oppleves å alltid få beskyldninger mot seg.

- **Hvordan kan du som barnehagelærer/pedagogisk leder forebygge mobbing?**

Jeg mener at personalet har en viktig jobb når det gjelder å forebygge mobbing. Vi må være gode rollemodeller for barna, som veileder de i hvordan man skal oppføre seg mot hverandre, samt at vi selv oppfører oss fint mot hverandre. Barna lærer like mye av det vi gjør, som det vi sier.

Som pedagogisk leder er det viktig at jeg tar barna på alvor og snakker åpent med dem. Barna må få uttrykke hva de føler og det de sier skal jeg lytte til og ta tak i. Man kan ikke avfeie det barna sier gjennom å komme med unnskyldninger som «han/hun mente det sikkert ikke sånn», «du må ikke bry deg om det» osv. Får jeg som pedagogisk leder tilbakemeldinger fra foreldre som er bekymret for at deres barn opplever mobbing er det viktig at jeg tar foreldrene på alvor og lytter til hva de sier, samt at jeg tar tak i det de sier og undersøker dette nærmere. Når jeg har opplevd at det har foregått mobbing mellom barna på min avdeling, har jeg tatt det opp med foreldrene til de involverte barna under foreldresamtaler. Mitt inntrykk er at foreldrene

gjærne vil ha informasjon om deres barn mobber andre eller om det blir utsatt for mobbing. Foreldrene ønsker gjærne å ta opp dette hjemme med barna, i tillegg til at vi snakker med barna om dette i barnehagen. Jeg mener en jevnlig og god dialog med foreldrene er viktig for å unngå mobbing, samt for å skape et godt foreldresamarbeid.

For å forebygge mobbing er viktig at personalet er tilstede der barna er. Jeg mener at det er viktig at vi skal unngå at barna leker alene på steder hvor mobbing kan forekomme. Det bør være voksne tilstede i alle rom hvor barna oppholder seg, både ute og inne.

Barnehagen har en egen handlingsplan mot mobbing og denne planen har hele personalet kjennskap til, samt at alle må lese igjennom denne jevnlig. Dette er for at vi alltid skal ha mobbing «i bakhodet» og vi skal kjenne til at dette kan foregå i barnehagen. Opplever vi hendelser som vi kategoriserer som mobbing eller som vi føler kan utvikle seg til mobbing blir handlingsplanen tatt frem og gjennomgått nærmere for å sette inn tiltak mot den uønskede adferden. For å forebygge mobbing er det viktig at jeg som avdelingsleder tar opp dette med personalet på avdelingen, selv om det ikke er noe man opplever akkurat når det tas opp. Dette mener jeg også bør tas opp på personalmøter hvor hele personalet på barnehagen er samlet, slik at hele personalet er klar over at mobbing kan skje i barnehagen og at det er vår jobb å oppdage dette.

Alle på avdelingen/personalmøter må ta opp dette temaet innimellom for å kunne alltid ha det i bakhodet selv om man ikke opplever mobbing akkurat i den gitte perioden.

- **Er det nok kunnskap i personalgruppen rundt temaet mobbing i barnehagen?**

Jeg opplever at alle ansatte har god nok kunnskap om dette temaet, men at det er noe vi må ta opp jevnlig, slik at vi skal ha det i bakhodet i tilfelle det skal skje.

Jeg tror det psykososiale miljøet har stor betydning for å forebygge mobbing. Når personalet er trygge og har god kommunikasjon med både kollegaer og foreldre så er det noe som kommer barna til gode. Når man opplever trivsel, glede og imøtekommende kolleger gir det glede og utviklingsmuligheter på jobb. Trygge voksne som har god kompetanse, mot og vilje til å jobbe forebyggende mot mobbing tror jeg har ett godt psykososialt miljø på jobb. Flere ting som jeg tror har innvirkning er:

- Være gode rollemodeller
- Vi snakker positivt med og om hverandre
- reflekter og diskuter
- godt foreldresamarbeid
- Å være tydelig og omsorgsfull ovenfor barna

3) Tilleggs kommentarer

- ✓ Har du noen spørsmål eller kommentarer til intervjuet?
- ✓ Er det noe du vil tilføye til det du har sagt tidligere?
- ✓ Er det noe du vil tilføye på generelt grunnlag?

Jeg ønsker å påpeke at jeg synes oppstartsamtalet om barnet i barnehagen er svært viktig for å gjøre foreldrene oppmerksom på hvor viktig en god dialog med de er for oss. Foreldrene må være trygge på at de kan ta opp ting med barnehagen om de går og føler på noe. Både foreldrene og vi som ansatte skal ta barna på alvor, og vi må derfor lytte til det barna sier. Gir barna uttrykk for at opplever/føler på noe skal vi støtte barna i det de sier, og ta dette videre ved behov.

I denne intervjuguiden har jeg 3 spørsmål rundt temaet mobbing, men til gjennomføringen av intervjuet har jeg også noen tilleggsspørsmål. Tilleggsspørsmålene er knyttet opp under hovedspørsmålene, og vil kun benyttes om jeg trenger tilleggsinformasjon i tillegg til svarene jeg får.

7.5 Vedlegg 5 – Referat fra intervju 2, barnehagelærer.

Informant 2

- **Innledningsspørsmål**

- ✓ Kvinne på 49 år.
- ✓ Utdannet førskolelærer
- ✓ Har jobbet i barnehage siden 1994, 25 år.
- ✓ Har stort sett jobbet på søskengrupper, unntatt noen små perioder på andre avdelinger. Jobber nå på ren storbarnsavdeling og har vært på det i litt over ett halvt år.

- **Spørsmål rundt tema**

- **Hva er dine tanker rundt tema mobbing i barnehagen?**

Det er kjempe viktig at vi i barnehagen får opp øynene og at det jobbes målbevisst og at vi har gode planer rundt mobbing. Men det som er enda viktigere er forebygging. Vi må gi barna gode holdninger, gi de/hjelpe de gjennom at vi er gode rollemodeller rundt det. Det er mine tanker rundt mobbing. Det er for seint å hoppe inn når skaden er skjedd, selv om vi selvfølgelig må gripe inn da også, så er jobben vi gjør i forkant mye viktigere.

- **Har du egne erfaringer fra barnehagen rundt tema mobbing?**

Det er på grensen når vi ser at det blir mye utestenging rundt det samme barnet, det vil jeg karaktisere som mobbing. Det har vi hatt i barnegruppen i år rundt ei jente, som vi har jobbet knall hard med. Vi ser forbedringer men det er mye å ta tak i. Det er 2 jenter, spesielt 1 med mye makt i gruppa som gjerne vil ha den andre jenta alene. Hun har mange små blikk, alt mulig slikt som gjør at jenten som er mobbet blir meget ubekvem. Dette gjør at hun ikke vil i barnehagen. Der har vi hatt kjempe tett oppfølging. Vi har jobbet med Lions sitt opplegg; Mitt valg. Vi har hatt samtaler og barnesamtaler. Vi har en voksen med denne gruppen hele dagen, både inne og ute. Vi følger denne gruppen meget tett. Vi får ingen midler til dette men dette er tiltak vi selv setter inn og tar av avdelingen for å gjennomføre. Vi har noen på denne gruppen 75 % av tiden. Vi kan ikke ha to jenter som blir ødelagt på grunn av at vi har ei jente som ikke helt forstår hva de holder på med. Eller skjønner eller ikke skjønner, det er jo et definisjonsspørsmål. Hun bruker jo makten sin feil.

Og så hadde vi ett interessant tilfelle tidligere. Da hadde vi søskengrupper og det vil si at alle skolestartene gikk på 4 forskjellige avdelinger, og vi hadde en veldig sterk førskolegruppe. En god del av disse hadde søsken i skolen. Da jeg en dag fikk snakket med en mor i garderoben som spør om jeg hadde hørt om denne listen barna hadde og om det hadde vært noe snakk om denne listen i barnehagen. Jeg stilte meg undrene til dette og hadde ikke hørt noe om nå liste i barnehagen. Mor forteller så at g5 hadde fortalt om en liste hvor det sto hvem de skulle leke med og hvem de ikke skulle leke med. Jeg ble veldig satt ut, jeg hadde jo ikke hørt om noe liste. Absolutt ikke hørt noe om noen liste. Så jeg tok g5 ut til barnesamtale hvor jeg spurte g5 om hva det var med denne listen. Gutten fortalte, han var en slik gutt som fortalte alt. Han bekreftet at det fantes en liste og de som ikke var på listen, de skulle han ikke leke med. Jeg spurte om det var en liste som var skrevet ned på ett papir, og han svarte at det var det ikke. Han oppga navn på 2 gutter på motsatt fløy som styrte listen og dette minnet meg veldig om en episode jeg hadde vært borti tidligere hvor barna på ett fotballag, hadde en liste over hvilke spillere på laget som var gode/dårlige. Dette varte en periode og ble tatt på det aktuelle laget og ordnet opp i. Måten vi løste denne hendelsen på var at hver enkelt avdelingsleder hadde samtaler med barna som var inkludert i «liste lagingen» på sin avdeling. Det kom frem gjennom disse samtalene at det faktisk eksisterte en liste rundt hvem man skulle leke med og ikke på barnehagen. Det kom også frem at det var de 2 barna g5 hadde nevnt som bestemte hvilke barn som skulle være på listen over barn å leke med. Dette handlet om leken ute, hvor alle barna møttes. Leken det var snakk om var springing/rableslossing/lekeslossing. Vi måtte da kjøre prosedyre gjennom å innkalle foreldrene til samtale, hvor vi fortalte hva som hadde skjedd. I og med at det ikke var kun en som var ekskludert, så gikk vi rett på de som holdt på med dette. Vi dro ikke inn foreldrene til alle som var ekskludert, siden det var såpass mange. Vi hadde samtaler med barnegruppen, vi hadde mye jobbing rundt dette på førskolegruppa. Listen forsvant, men om holdningene deres forsvant vet jeg ikke. Vi hadde en god plan på hvordan det skulle jobbes med dette, foreldrene som kom på samtale var like sjokkert som oss. Men etter det har jeg tenkt at mobbing faktisk skjer i barnehagen. Dette ble en liten vekker for meg. En tenker ikke at en 5 åring går og oppretter en liste over hvem som ikke skal være med på leken.

- **Hvilke former for mobbing kan oppstå i barnehagen?**

Utestenging kaller jeg mobbing jeg. Og at et barn blir utsatt for slag og spark, dette er jo også vold men om det er slosselek og det er en som blir utsatt mye mer enn de andre. «Hovedparaplyen» er nok utesteging, men det er jo mange måter å gjøre dette på. Blikk, kroppsspråk, ord og handlinger. Å stenge ut noen gjennom kroppsspråket er meget sterk metode. De ser bort når enkelte snakker til de, de flytter seg når noen setter seg ved dem. Dette lærer de i tidlig alder. Dette har stor innvirkning på barna

som utsettes for det. Barna kan også bemerke ting som hvilke klær andre har på seg, hva andre har med seg, i negativ tone.

- **Hvordan kan du som barnehagelærer/pedagogisk leder forebygge mobbing?**

Først og fremst mener jeg det handler om oss voksne på avdelingen. Hvordan er vi mot hverandre? Hva skjer med barna om vi voksne går og slenger dritt mot hverandre eller har negative holdninger mot hverandre? Dette smitter over på barna. Vi må hjelpe barna slik at de lærer seg sosial kompetanse, bruk alt du kan av rollespill i samlinger. Dette har større innvirkning enn samlinger hvor man snakker om vennskap. Det viktigste er at vi er tilstede der barna er. Vi kan ikke sitte på sidelinjen og si at barna der borte leker så fint. Vi voksne må inn i leken, vi må «knakka på» (Henvisning fra ped.leder samling). Vi må hjelpe barna til å utvikle leken, vi må gi de innputt. Barna trenger innputt fra oss voksne. Dette gjelder vennskap, holdninger, hva gjør det når jeg sier dette her til deg. Vi har også jobbet mye med å finne ut hvem som har makten det siste året. Det er alltid et sterkt barn som har makten på avdelingen. Disse barna oppdager du ikke om du ikke er tilstede. Disse barna har stor makt ovenfor de andre barna, de gjør utrolig mye småtteri som man ikke ser om vi ikke er tilstede. Du kan ikke bare være der kroppslig, du må være der både mentalt og psykisk. Du må kunne gå inn på forhånd, du kan ikke bare hoppe inn og slokke branner. «Nei, nei sånn kan du ikke si». Du må være med, du må se de. Du gi nye roller til de «stakkars hundene», «wow, du er en superhund du nå». Forebygging gjennom dette tror jeg er det beste og jeg har stor tro på barnesamtaler når barna når en viss alder. Jeg har også tro på foreldremøter, hvor temaet tas opp generelt. Informere foreldrene om hva mobbing er, hvordan dette foregår i barnehagen og om det foregår i barnehagen. Har også samtaler med barna, hvor vi snakker med barna om hva mobbing er og at de må fortelle hvis det skjer noe. Barn og foreldre skal vite at vi er oppmerksom på dette. Det hjelper ingenting om vi voksne ikke er tilstede.

Vi har mye å gå på rundt dette temaet, kjempe mye. Det er ikke slik at har vi tatt opp det så er vi ferdig med det. Vi må alltid være på alerten. Barna som har opplevd mobbing, kjenner igjen dette og et blikk kan da være nok til at de bryter sammen igjen.

Vi har gått igjennom handlingsplanen på et møte etter den kom, men vi har ikke brukt den i en sak ennå. De tilfellene vi har hatt, var før handlingsplanen kom. Vi laget på en måte vår egen, der og da. Vi la opp et løp om hvordan vi ønsket å håndtere dette. Når jeg leste spørsmålet ditt tenkte jeg at denne bør vi ta opp, slik at vi kan den. Mobbing kommer brått på uansett hvordan man jobber. Det er

blitt ett større ansvar som hviler på oss nå. Dette gjelder jo på skolen også nå, de er pliktige til å gjennomføre tiltak om mobbing meldes nå. Før kunne man bare la det ligge dødt, men nå må de gripe inn i dette gjennom konkrete handlinger.

- **Er det nok kunnskap i personalgruppen rundt temaet mobbing i barnehagen?**

Ganske lite om ren mobbing, men føler vi er god på observasjoner. Vi er også god på forebygging av mobbing og vi har tatt opp temaet litt, men dette bør vi bli bedre på. Vi har ingen som er spesifikt god på ordet mobbing. Vi har mange som er god på sosial samhandling og slike ting, men ikke på spesifikt mobbing. Men igjen, vi har en lang vei å gå!

- **Hvordan mener du det psykososiale miljøet kan påvirke/forebygge mobbing?**

Om en er omgitt med trygghet, nærhet og har gode relasjoner til de rundt seg er dette med og forebygger mobbing. Barna trenger gode rollemodeller rundt seg, de må være trygge nok til å varsle om noe oppstår og de må være robuste nok til ikke å la seg mobbe.

- **Tilleggs kommentarer**

Synes det var veldig greit å delta på dette intervjuet for jeg ble selv bevisst dette temaet. Jeg måtte jo selv gå tilbake i tankeboken for å huske mobbeplanen. Det ble jo slått opp stort i nyheter og overalt for en god stund siden. Så ble det helt stille rundt det, bortsett fra enkelte episoder som dukket opp. Jeg måtte spørre langt tilbake for å komme på hvilke episoder vi hadde vært borti. Dette var glemt helt til jeg fikk intervjuguiden. Ønsker veldig gjerne å lese bacheloren din når den er ferdig, om jeg får det.

7.6 Vedlegg 6 – Referat fra intervju 3, fagperson.

Informant 3

- **Innledningsspørsmål**

- ✓ **Hvem er du?**

- ✓ **Hvilken utdanning har du?**

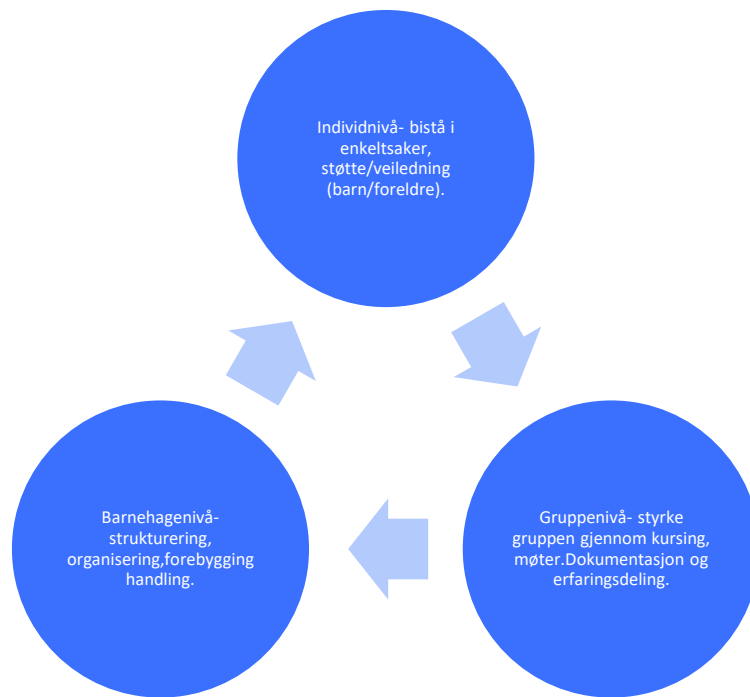
Utdannet lærer og skoleleder. Har i tillegg jobbet som både rådgiver og fagleder.

- ✓ **Hvordan kan din jobb knyttes opp mot barnehage?**

Min jobb kan knyttes opp mot barnehage gjennom at foreldrene i barnehagen kan ta kontakt med meg, både om de opplever at deres barn bli utsatt for mobbing, eller om de er usikre på hvordan barnehagen jobber på systemnivå. De kan være usikre på om barnehagen håndterer negative hendelser på riktig måte, eller eventuelt bare spørre meg om råd rundt temaet mobbing. Jeg ønsker å være en brobygger mellom barnehagen og hjemmet, som kan hjelpe dem til å forstå hverandre for å unngå konflikt. Alle vil det beste for barnet. Jeg ønsker å bistå, slik at dialogen blir god, at de forstår hverandres ståsted, og at de kan samarbeide om hvilke tiltak som kan settes inn..

Jeg kan også kontaktes av styrere/pedagogiske ledere som ønsker å heve kompetansen om mobbing og inkludering blant personalet eller som ønsker å ha temaet på agendaen på et foreldremøte. Jeg kan både stille som foreleser/kursholder og til å bistå de i med tips i enkeltsaker.

Min jobb kan altså knyttes opp mot barnehage, på samme måte som den kan knyttes opp mot andre institusjoner.

○ **Spørsmål rundt tema**

• **Hva er dine tanker rundt tema mobbing i barnehagen?**

Det har vært en betydelig innsats i arbeidet mot mobbing i det siste, og de har også fokus på å få med barnehagen inn i denne jobben. Vi vet at tidlig innsats er viktig, og mange som tidligere har opplevd mobbing gir uttrykk for at det hele startet i barnehagen. En må jobbe med hele barnehagemiljøet, både med barn, personal og foresatte.

Det er mange faktorer som spiller inn på temaet begynnende mobbeatferd i barnehagen. Barnehager som jobber godt med det psykososiale miljøet og skaper gode relasjoner mellom barn- barn og voksne- barn har et godt utgangspunkt for å forebygge mobbing. I en barnehage handler mye om lojaliteten i gruppen, en avdeling skal støtte hverandre, slik at alle opplever å være en del av fellesskapet. En trenger ikke være bestevenn med alle på sin avdeling, men man må støtte hverandre og være en del av fellesskapet. Alle i gruppen skal føle at de er en del av et «vi», og tilhørighet er et vesentlig begrep og nødvendig opplevelse.

At personalet i barnehagen har kompetanse rundt temaet mobbing er også viktig. De må kunne se etter, lese atferden til barn, se etter atferd som kan være «symptomer» på mobbing eller mangel på tilhørighet og ikke minst kunne reflektere sammen rundt temaet.

I en barnehage er trygghet en svært viktig faktor. Barna skal oppleve å være trygge. I barnehagen er det mye «frilek», «utelek» og andre aktiviteter hvor det ikke er gitt akkurat hva som skal skje. Om et barn er utrygg vil slike arenaer skape svært mye uro hos barnet som ikke er tryggt. De kan gå rundt å være redd for hva som vil skje rundt «neste sving» og aldri kunne slappe av helt. Har et barn blitt utsatt for mobbing eller andre krenkelser vil disse opplevelsene sitte i kroppen til barna og de vil være ekstra oppmerksomme på det som skjer rundt dem. De går rundt med en frykt for at ting skal skje igjen. Som voksen må man ta barna på alvor og huske at barnets opplevelse er reell for barnet. Barn skjuler gjerne de negative opplevelsene de har opplevd og derfor er det ekstra viktig at vi voksne vet hva vi skal se etter, og at barna blir trodd om de først sier noe. Om barnet gir uttrykk for at de har opplevd noe negativt, må de få fortelle om dette uten at den voksne bryter inn med sine meninger og tanker i første omgang.

✓ **Har du egne erfaringer fra barnehagen rundt tema mobbing?**

Jeg har ikke egne erfaringer fra barnehagen rundt temaet, men er godt kjent med episoder gjennom min jobb. I mange tilfeller ønsker personalet å følge opp enkeltbarnet ekstra godt ved å være tett på barnet som har opplevd mobbing, men en må da være veldig påpasselig med hvordan dette gjøres. Et barn som alltid har en voksen rett ved sin side, står i fare for å ikke bli en mer populær lekekamerat, så en må kunne kunsten å følge med barna på en usynlig måte, eller bruke voksne med høy status for de andre barna. Å kjenne på følelsen av å være overvåket til enhver tid, trenger ikke å være en god følelse for barnet. En må ha evnen til å finne på «liksom-oppgaver» en kan gjøre i nærheten av barna, uten at barna føler seg overvåket. En må også kunne gripe inn på en skånsom måte før «skaden» skjer.

✓ **Hvilke former for mobbing kan oppstå i barnehagen?**

Fysisk mobbingsom slag og spark.

Relasjonell mobbing – Spiller på relasjoner, utestenging, blikk.

Verbal mobbing

I barnehagen kan mobbing forekomme som en kombinasjon av alle disse typene.

- **Hvordan barnehagelærere/pedagogisk ledere forebygge mobbing?**

For å kunne forebygge mobbing må man kunne forstå mekanismene og en må kunne tolke barns atferd. Pedagogisk leder og alle de andre voksne i barnehagen må sørge for å skape en trygg arena for barna i sin barnegruppe.

For å forebygge mobbing bør en pedagogisk leder tørre å ta tak i sin egen rolle. En må tørre å stille seg spørsmålet om hvorfor barn strever under deres ledelse, og hva man kan gjøre for å unngå at dette skal skje. For å kunne gripe inn i miljø der mobbing eller utestenging kan forekomme må en være en voksen som er på jakt etter faktorene i barnehagemiljøet og en må tørre å ta ansvar.

- ✓ Barn er redde for å si ifra i frykt for at dette skal bli verre.
- ✓ Der mobbing skjer er det ikke barnet som mobbes det er noe galt med, men hele gruppen. Det er noe i gruppen som ikke fungerer. Det handler ofte om barnegruppen som helhet.
- ✓ Mobbing er barnets problem- med de voksnes ansvar.
- ✓ Ikke vær redd for å snakke om vennskap, tilhørighet og mobbing med barna. De kjenner ofte til det bedre enn det vi tror.
- ✓ Vi må tolke barnas signaler/atferd.
- ✓ Atferd er et språk som må leses av voksne.

For å forebygge mobbing er det viktig med autoritative voksne. En autoritativ voksen evner å sette seg inn i barnas frustrasjoner, ønsker, behov og er varm og omsorgsfull, men klarer også å sette tydelige grenser for barna. Roland mener at det å være en autoritativ voksen er tiltaket som har størst forebyggende effekt i barnehagen.

Personalets holdninger, kapasitet og personlige egenskaper er også viktig i kampen om å bekjempe mobbing. Det er den voksne som er ansvarlig for sin atferd ovenfor et barn. Våre holdninger er essensielle for hvordan vi møter våre barn. Det er vår jobb å finne løsninger til hvordan vi best mulig kan håndtere barnegruppa. Et positivt barnesyn, gode holdninger, evne til å skape gode relasjoner både hos seg selv og hos barna er faktorer som er viktige hos de ansatte. De ansatte må også utvise god lekekompetanse hvor de viser at de ønsker å leke med barna. Å leke med barna og vise engasjement gjelder både når de leker noe du selv mener er gøy, som når de ønsker å leke noe som du i utgangspunktet ikke er like glad i. Å ligge på gulvet å være tilstede i barnas lek er med og skaper gode relasjoner mellom deg og barna.

Mobbing og utestenging skjer en sosial kontekst. Mobbing skjer stort sett ikke når kun 2 er sammen. En stenger noen ut, for selv å oppleve tilhørighet. Dette skjer i utrygge barnegrupper. Mobbing er et sosialt fenomen hvor ulike inkluderings- og ekskluderingsprosesser er i bevegelse.

✓ **Hvordan bør man ta opp temaet mobbing i barnehagen? (Til personalet/til barna)**

I barnehagen kan man samtale med barna om hva mobbing er og hvordan mobbing oppleves. Å lytte til barnas tanker rundt mobbing og om de har opplevd mobbing er også viktig. Boken «Kunsten å møte en bjørn» er også en bok som kan brukes i forbindelse med barn og mobbing. Boken er skrevet av en mor som opplevde at sønnen hennes ble mobbet. En må også snakke med barna om vennskap og hva det betyr å være en del av et fellesskap.

Vi må lytte til det barna sier. Det er deres subjektive opplevelse som er viktig, ikke våre holdninger/meninger om det som har skjedd. Barnet må få fortelle sin versjon. Barna må få eie sin egen sak. Tiltak må skapes i samråd med barna. Snakk med barna om tiltakene dere har satt inn. Spør barna om deres meninger rundt de tiltakene. Er de enige? Hva ønsker de at skal skje av tiltakene? Hva mener de om tiltakene? Barns rett til å bli hørt avhenger ikke av hvor verbale de er, og de ansatte må ofte tolke deres uttrykk for å forstå hvordan de faktisk har det.

I barnegruppen må man jobbe med at barna skal utvikle sosial kompetanse og prososial atferd. Hvordan ønsker vi å ha det? Hvordan skal vi være mot hverandre? Vi må utvikle barnas ferdigheter innen empati, selvsikkerhet og problemløsning.

Når barnehagen har mistanke om at et barn ikke har det trygt og godt, må bakgrunn for barnets opplevelse undersøkes. Ofte kan samtaler med barnet som har opplevd dette og de andre involverte barna være viktige kilder for informasjon. Dessuten er det fastsatt i barnekonvensjonen artikkel 12 at barn har rett til å bli hørt i saker som angår dem, og barnehageloven § 3 fremkommer det at barna skal få medvirke. En slik samtale må være godt forberedt og en må sørge for at barnet får fremmet sin mening og opplevelse rundt det som har skjedd. For å skape gode samtaler med barna rundt dette krever det at man har øvd seg på dette, da en slik samtale krever mye mer enn en «vanlig» samtale.

- **Er det nok kunnskap om temaet mobbing i barnehagene?**

Jeg mener det er generelt for lite kunnskap om mobbing i ulike institusjoner. Mobbing er et tema man aldri kan bli utlært i, en må alltid søke ny kunnskap om dette. Mobbing handler om mekanismene i barnegruppen.

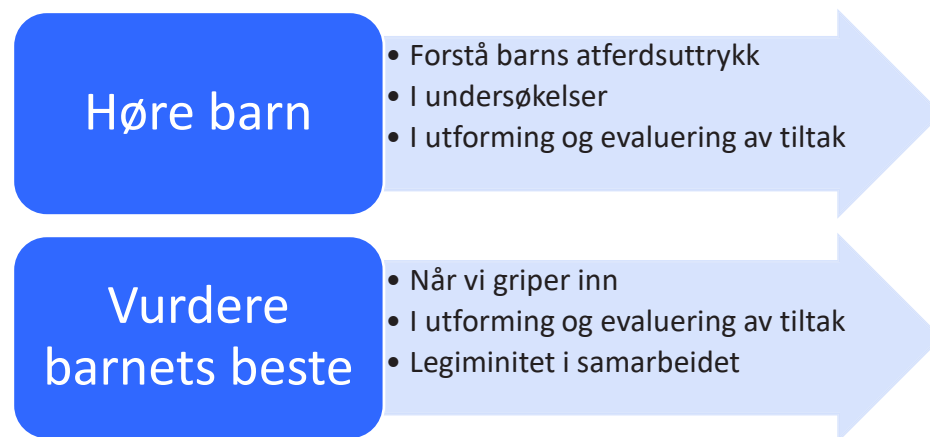
Selv om jeg har stillingen som mobbeombud føler jeg ikke engang jeg at jeg har nok kompetanse. Jeg lærer alltid noe nytt, gjennom saker jeg tar del i og gjennom foredrag/kurs og ting jeg leser meg opp på i forkant av ulike saker. Feltet står ikke stille så vi trenger hele tiden å oppdatere oss. Barnehager, skoler, kommunen og forskere må jobbe videre med temaet for stadig kunne utvikle oss. En del er blitt gode på å avdekke problemet, men de klarer ikke jobben videre med dette og da er man like langt. En må prøve ut ulike løsninger for å bli kvitt problemet og sjekke med barna om handlingene en gjør bidrar positivt.

Jeg ønsker å påpeke at barn som mobber ikke er slemme, men det er handlingene de gjør som er negative.

- **Tilleggs kommentarer**

- ✓ **Har du noen spørsmål eller kommentarer til intervjuet?**
- ✓ **Er det noe du vil tilføye til det du har sagt tidligere?**
- ✓ **Er det noe du vil tilføye på generelt grunnlag?**

Føler at jeg fikk sagt det meste under forelesningen i forkant av intervjuet, da jeg tilpasser de ulike forelesningene etter hvilket publikum jeg møter. I starten av foredraget kom jeg for eksempel inn på emnet utetiden i barnehagen, da jeg mener det er en arena hvor mobbing i barnehagen ofte kan forekomme. Dette er ofte et «friområde» for barna, hvor de lett kan finne seg plasser hvor de voksne ikke er tilstede, og dermed mobbing kan skje. Det er kommet frem at de som opplever/ har opplevd mobbing ofte ser på slike friområder som svært ubehagelig. De ønsker gjerne faste rutiner, slik at de har kjennskap til hva som skal foregå til enhver tid. Også i skole er det kommet frem at «annerledesdager» som skidager, aktivitetsdager osv. er det verste for de som er utsatt for mobbing eller annen krenkende atferd, eller om de ikke opplever tilhørighet. Dette blir dager de går rundt og er utrygge fordi de aldri vet hva som kan skje eller hvem de skal være sammen med.

I denne intervjuguiden har jeg 3 spørsmål rundt temaet mobbing, men til gjennomføringen av intervjuet har jeg også noen tilleggsspørsmål. Tilleggsspørsmålene er knyttet opp under hovedspørsmålene, og vil kun benyttes om jeg trenger tilleggsinformasjon i tillegg til svarene jeg får.

Tusen takk for at du tar deg tid til å svare på mine spørsmål i forhold til bachelor!

7.7 Vedlegg 7 – Handlingsplan mot mobbing i Bærumsbarnehagen

PLAN FOR Å SIKRE BARNA ET GODT PSYKOSOSIALT MILJØ

Handlingsplan mot mobbing i Bærumsbarnehagen

Innhold

Innledning	51
Hva er mobbing	52
Forebygging	53
Samarbeid mellom barnehage og hjem	54
Avdekking	55
Lovverk og sentrale føringer	56
Barnehagens rutiner for forebygging av mobbing	56
Tiltak ved mobbing eller krenkende atferd	58
Vedlegg	59
NOTAT VEDRØRENDE KRENKENDE ATFERD/MOBGING I BARNEHAGEN	59
OBSERVASJONSLOGG	60
TILTAKSPLAN NÅR MOBBING ELLER KRENKENDE ATFERD SKJER	61
REFERAT FRA MØTE VEDRØRENDE MOBBING /KRENKENDE ATFERD I BARNEHAGEN	62
BEKREFTELSE PÅ AT FORELDRE HAR LEST	63

Innledning

Bærum kommunes *PLAN FOR Å SIKRE BARNA ET GODT PSYKOSOSIALT MILJØ - Handlingsplan mot mobbing i Bærumsbarnehagen* er et verktøy for alle kommunale og private barnehager i arbeidet med å forebygge og forhindre krenkende ord og handlinger mot barnehagebarn.

Planen viser hvordan barnehagene arbeider med det psykososiale miljøet i barnehagen, hvordan de ansatte styrkes i arbeidet mot mobbing og hvilke rutiner barnehagen har i arbeidet med forebygging av mobbing.

I Bærum kommune har vi et tverrfaglig samarbeid. I enkelte saker kan det være naturlig å ta kontakt med helsestasjon, PPT, barnevern eller skole.

Barnehageloven stiller klare forventninger til barnehagens forpliktelser for å skape et godt fysisk og psykososialt læringsmiljø for barn

§1. Formål

Barnehagen skal i samarbeide og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. ...

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

Rammeplanen sier *Barnehagen skal fremme positive holdninger som motvirker avvising, mobbing og vold* (s. 23).

Barnehagen skal være en helsefremmende og forebyggende arena og skal handle raskt og ta de grep som er nødvendige for at eventuell mobbing opphører.

Styrer har det overordnede ansvaret for det psykososiale miljøet i barnehagen. Styrer og resten av personalet skal forhindre og stoppe mobbing og mobbelignende atferd når dette skjer.

Bærum kommune legger vekt på at:

det arbeides kontinuerlig, langvarig og systematisk med barnas barnehagemiljø

barnehagen og foreldre samarbeider om det forebyggende og holdningsskapende arbeidet

tydelig ledelse er en forutsetning for å forebygge, avdekke og håndtere krenkende ord og handlinger

alle ansatte i barnehagen har en handlingsplikt til å undersøke, varsle og gripe inn dersom de får kunnskap eller mistanke om at et barn blir utsatt for krenkende atferd

barnehagens lokale tiltak og evne til kommunikasjon og samarbeid er avgjørende for at arbeidet skal lykkes

barnehagen følger opp rutinene i «Helhetlig opplæringsløp og overgangsrutiner»

Ingen barn skal mobbe eller bli mobbet i barnehagen. Barns opplevelse av seg selv og sin egenverdi utvikler seg i samspill med omgivelsene. Mobbing er alvorlig fordi det har store personlige konsekvenser. Barn som utsettes for mobbing fratras både livsmot og verdighet. Forskning viser at både barn som mobber og barn som har opplevd mobbing har en forhøyet risiko for å utvikle psykiske vansker senere. Arbeidet med å forebygge mobbing, marginalisering og utenforskap starter derfor allerede i barnehagen. Barnehagene i Bærum skal handle raskt og ta de grep som er nødvendige for at eventuell mobbing opphører. Samarbeid med foreldre står sentralt i det miljøskapende og mobbeforebyggende arbeidet i barnehagene. Aktiv medvirkning og godt samarbeid med foreldre er avgjørende dersom mobbing oppstår.

Alle barn og unge har rett til et oppvekst- og læringsmiljø uten mobbing. FNs Barnekonvensjon slår fast at barn og unge har rett til utvikling, medvirkning, ikke-diskriminering, omsorg, beskyttelse og selvrealisering. Mobbing svekker disse rettighetene.

Hva er mobbing

Mobbing blir definert ulikt. Veilederen *Barns trivsel – voksnes ansvar. Forebyggende arbeid mot mobbing starter i barnehagen* (Utdanningsdirektoratet) trekker frem følgende trekk fra ulike definisjoner

det dreier seg om negative, fysiske eller psykiske handlinger begått av en eller flere mot en annen

den som blir utsatt for erting, plaging eller utestenging, er lett tilgjengelig som del av et fellesskap han eller hun ikke har valgt selv

det er ubalanse i maktforholdet slik at det er vanskelig å forsvare seg

handlingen må ha en viss hyppighet og foregå over tid

Mobbing kan involvere flere forskjellige former for handlinger. Vi kan skille mellom

verbal mobbing (si stygge ting ...)

fysisk mobbing (slå, sparke ...)

utestengelse (et barn holdes utenfor ...)

eller mellom direkte og indirekte mobbing.

I barnehagen kan mobbing gjøre seg gjeldende ved at et barn har en egenopplevelse av å bli stengt ute fra leken, ikke bli akseptert, får negative kommentarer, blir dominert, undertrykket, truet, herset med, hånt, krenket, latterliggjort eller manipulert, eller at voksne ser og opplever denne type atferd i miljøet.

Det kan noen ganger være vanskelig å skille mellom erting og mobbing, men erting som foregår over tid kan utvikle seg til å bli mobbing. Det dreier seg med andre ord ikke om enkeltstående handlinger som inngår som en del av det å være menneske, eller om barn som en gang i mellom ikke blir med i lek. Det handler om negative mønstre som foregår over tid og hvor det er ubalanse i styrkeforholdet.

Forebygging

Den tydelige og omsorgsfulle voksne er modell for barns møte med andre. Når barn ikke får til lek og samspill med andre barn, trenger de hjelp av voksne. Noen barn strever mer enn andre. Relasjonen mellom barn og voksne er sentral i arbeidet mot mobbing i barnehagen. De voksnes forståelse av barn og barns atferd er grunnlaget for om voksne ser, reflekterer, handler og evaluerer egen praksis, og det er de voksnes holdninger som ligger til grunn for de handlinger som utføres.

Mobbing har dårlige vekstforhold i en barnehage der voksne stadig våger å stille kritiske og åpne spørsmål til seg selv, samtidig som de styrker alt det relasjonelle arbeidet som fremmer god lek, humor og trygghet (Ingrid Lund i Mobbing i barnehagen, s. 127).

For å skape en barnehage fri for mobbing må barnehagen ha

tydelige verdier og felles holdninger som praktiseres av voksne

voksne som legger til rette for en god start for det enkelte barn (gode strategier for tilvenning, forutsigbar dagsrytme og gode rutiner for overganger mellom aktiviteter)

voksne som systematisk observerer enkeltbarn og barnegrupper, og tilrettelegger for etablering av gode relasjoner og vennskap

kompetente voksne som jobber systematisk med å styrke barnas sosiale kompetanse og skaper et inkluderende og vennlig barnehagemiljø

voksne som kjenner alle barna godt og tilrettelegger aktiviteter slik at alle opplever mestring på sitt nivå

tilstedeværende og varme voksne som viser alle barna tillit og formidler forventninger til dem på en tydelig måte, slik at barna lett kan forstå hva som er akseptabelt og hva som ikke er lov

voksne som kan være barnas veileder i utfordrende relasjoner og situasjoner – noen ganger gå foran som et godt eksempel, andre ganger korrigere, vise, lede og veilede

voksne som legger det fysiske miljø til rette slik at det stimulerer til god lek

engasjerte voksne som fokuserer på leken som en viktig arena for utvikling av sosiale ferdigheter

voksne som har kompetanse og håndterer uønsket atferd og fremmer en positiv væremåte

voksne som vektlegger et godt samarbeid med foreldre

Med anerkjennelse som grunnfundament har den enkelte voksne, både blant de ansatte og foreldre det redskapet som trengs for å skape mobbefrie barnehager (Ingrid Lund i Mobbing i barnehagen, s. 127).

Samarbeid mellom barnehage og hjem

Barnehagen og hjemmet har et felles ansvar for at mobbing ikke får utvikle seg i barnehagen. Det er viktig å samarbeide med foreldre i arbeidet med holdninger og verdier. Det forventes at foreldre vil samarbeide med barnehagen om forebygging av mobbing og krenkende atferd. Foreldre må derfor involveres i hvordan barnehagen jobber med barn og relasjoner og snakke om tema mobbing, krenkende atferd og forebygging av dette i foreldresamtaler og foreldremøter. Dette innebærer også at foreldre blir informert om barnehagens handlingsplan mot mobbing.

Det å bli sett, møtt, anerkjent og respektert, innebærer gjensidig forpliktelse mellom barnehage og hjem. Alle barn og foreldre skal oppleve å bli tatt på alvor av personalet. Hvis de kommer med en bekymring om at et barn blir utsatt for krenkende ord eller handlinger, skal de bli tatt på alvor.

Foreldre er barnas viktigste rollemodeller og må være gjennomtenkte med hva de sier og uttrykker, når barn er til stede.

Foreldre bidrar til forebyggende arbeid ved å

- hilse på, snakke med alle barn, invitere barn med hjem, og legge til rette for nye vennskap
- snakke positivt om andre barn, foreldre, personalet og barnehagen
- melde fra til barnehagen, dersom det oppdages erting/mobbing blant barna
- gi tilbakemeldinger på barnets trivsel og opplevelser
- følge opp informasjon og ha et tett samarbeid med barnehagen

Avdekking

Mobbing og begynnende mobbeatferd kan være vanskelig å oppdage. Personalet må ha felles forståelse for hva mobbing og krenkende atferd innebærer.

Det er viktig å være observant på endringer av barns atferd. Det kan være tegn på at noe er galt. Et tett samarbeid mellom barnehage og hjem gjør det lettere å fange opp endringer i barns atferd.

Handlingsplikt

Alle ansatte i barnehagen har en **handlingsplikt** som består av:

plikt til å gjøre **undersøkelser** raskt

plikt til å **varsle** pedagogisk leder/styrer raskt (f.eks. ved bruk av notat angående bekymring)

plikt til å **gripe inn**

Følgende punkt er viktig for å avdekke mobbing:

Personalet må være «tett på» barna i lek og aktiviteter for å kunne fange opp atferd som kan utvikle seg til mobbing.

Personalet observerer og kartlegger samspill mellom barna og mellom voksne og barn.

Personalet er til stede, leker og snakker med barna om hvordan de har det og er oppmerksomme på endringer i barns atferd.

Personalet gjennomfører barnesamtaler med fokus på barnas trivsel – en til en eller i gruppe.

Pedagogisk leder gjennomfører foreldresamtaler der barns trivsel, atferd og vennskap tas opp.

Lovverk og sentrale føringer

FNs konvensjon om barnets rettigheter av 20. november 1989

(Barnekonvensjonen)

Lov om barnehager § 1 og § 3

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver Kunnskapsdepartementet (2011)

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler § 5, krav til dokumentasjon

Veileder til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager - Miljø og helse i barnehagen

Barns trivsel – voksens ansvar. Forebyggende arbeid mot mobbing starter i barnehagen- Utdanningsdirektoratet.

Språk i barnehagen. Mye mer en prat - Utdanningsdirektoratet.

Foreldreutvalget for barnehager(fub) *Mobbing i barnehagen*

Barnehagemelding (2015 – 2025) Bærum kommune.

Kvalitetsplan for Bærumsbarnehagen 1 2015 - 2018 Bærum kommune.

Helhetlig opplæringsløp og overgangsrutiner Bærum kommune.

Tiltaksplan sammen for barn og unge 2015-2019 Bærum kommune.

Barnehagens rutiner for forebygging av mobbing

	Oppgave	Tidspunkt	Ansvar
--	---------	-----------	--------

1	Barnehagen gjennomgår handlingsplan og drøfter og dokumenterer barnehagens syn på: - Hva er et godt psykososialt miljø? - Hva er krenkende atferd? - Hva er terskelen for å gripe inn og hva innebærer det? - Når skal ledelsen varsles?	Ved barnehagestart	Styrer
2	Opplæring og informasjon til alle nyansatte «Handlingsplan mot mobbing i Bærumsbarnehagene»	Ved ansettelse	Styrer
3	Barn og foreldre informeres om planen Nye foreldre skriver under på at de har lest dokumentet	Hver høst	Pedagogisk leder
4	Barnehagen vurderer det psykososiale miljøet og vurdere informasjon fra foreldresamtaler	Ledermøte to ganger i året	Styrer
5	Barnehagens planer og tiltak for forebyggende og holdningsskapende arbeid gjennomsyrrer barnehagehverdagen	Løpende	Styrer
6	Barnehagen evaluerer sitt forebyggende og holdningsskapende arbeid hvert år. Evaluering og evt. revidering foretas i personalmøte og samarbeidsutvalg	Hver vår	Styrer

Tiltak ved mobbing eller krenkende atferd

	Oppgaver	Ansvar	Forslag til dokumentasjon Se vedlegg
1	Mobbing eller krenkende atferd er observert eller informert om av barn, ansatte eller foreldre	Den som har mottatt informasjon om eller observert handlingen	Notat vedr. krenkende handling
2	Undersøkelser og observasjon settes i gang umiddelbart dersom det kommer fram at et barn ikke har det bra	Styrer/pedagogisk ledere	Observasjons- logg
3	Samtaler med barnet som opplever seg krenket, for å skaffe informasjon og gi støtte. Barnehagen skal sikre at barnets egen subjektive opplevelse kommer fram	Styrer/pedagogisk ledere	Referat
4	Samtaler med foreldre til barnet som opplever seg krenket. Barnehagen har ansvar for å legge til rette for et godt samarbeid når det gjelder tiltak som kan/bør gjøres.	Styrer/pedagogisk ledere	Referat
5	Samtale med barnet/barna som krenker. Er det flere som krenker, snakkes det med én om gangen. Hensikten med samtalen er å gi beskjed om at slik atferd er uakseptabel og må stoppe umiddelbart. Gjøre avtaler om oppfølging.	Styrer/pedagogisk ledere	Referat
6	Samtale med foreldre til barnet som krenker. Barnehagen har ansvar for å legge til rette for et godt samarbeid når det gjelder tiltak som kan/bør gjøres	Styrer/pedagogisk ledere	Referat
7	Tiltaksplan utarbeides. På bakgrunn av undersøkelsene og observasjonene lages det en tiltaksplan som presenteres foreldre. Planen utføres av samtlige ansatte	Styrer/pedagogisk ledere	Tiltaksplan
8	Oppfølging. Den krenkende atferden følges inntil den opphører helt. Alle involverte barn skal følges opp.	Styrer/pedagogisk ledere	Observasjons-logg/referat
9	Vurderingsmøte for personalet etter 1-2 uker. Fungerer iverksatte tiltak? Eventuelt videreføring/justering av tiltak.	Styrer/pedagogisk ledere	Referat
10	Ny informasjon/samtale med foreldre om dagens ståsted i saken	Styrer	Referat

	Nær dialog med foreldre bør skje kontinuerlig til saken er løst.		
--	--	--	--

Vedlegg

NOTAT VEDRØRENDE KRENKENDE ATFERD/MOBGING I BARNEHAGEN

Barnehagens navn		
Barnets navn		Fødselsdato:
Avdeling / base		
Bekymring meldes til		
Bekymring meldes av		
Dato for melding		
Hva dreier bekymringen seg om? (stengt ute av leken, blir ikke akseptert, får negative kommentarer, blir dominert, undertrykket, truet, slått, dyttet, herset med, hånt, krenket, latterliggjort, manipulert eller annet)		
Hvordan ble bekymringen oppdaget? 		
Annen faktainformasjon 		

OBSERVASJONSLOGG

Hva har jeg sett/hørt	Hvem gjelder det	Når	Signatur

TILTAKSPLAN NÅR MOBBING ELLER KRENKENDE ATFERD SKJER

Tiltak	Ansvar	Gjennomført Dato og signatur

Det skal skrives referat fra alle møter

REFERAT FRA MØTE VEDRØRENDE MOBBING /KRENKENDE ATFERD I BARNEHAGEN

Skjemaet oppbevares i barnets mappe og foreldre får kopi

Møtedato: _____

Til stede på møtet _____

Hva saken gjelder	Tiltak	Ansvar

Dato for neste oppfølgingsmøte _____

Underskrift ansatt

Underskrift foreldre

BEKREFTELSE PÅ AT FORELDRE HAR LEST

PLAN FOR Å SIKRE BARNA ET GODT PSYKOSOSIALT MILJØ

Handlingsplan mot mobbing i Bærumsbarnehagen

Planen finnes på

Bærum kommunes hjemmeside under Barnehage

Barnehagens egen hjemmeside

Barnehagen ber om at svarslippen returneres barnehagen

Barnets navn og avdeling / base _____

Jeg/vi bekrefter å ha lest «Handlingsplan mot mobbing i Bærumsbarnehagene»

Dato _____

Foreldre s underskrift _____

